

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

« ____ » _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

Удосконалення управління прибутком аграрного підприємства

**Виконала: студентка
освітньо-професійної програми
«Фінанси, банківська справа та
страхування»
зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
Волошина К.І.**

Керівник: проф. Масюк Ю.В

Дніпро – 2021

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку і фінансів

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітній ступінь магістр

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

« _____ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу студентці

Волошиній Катерині Ігорівні

- 1. Тема дипломної роботи** “Удосконалення управління прибутком аграрного підприємства”
- 2. Керівник роботи** Масюк Юлія Володимирівна, к.е.н., професор затверджені наказом ДДАЕУ від «30» листопада 2020 р. № 2997.
- 3. Строк подання студентом роботи** – 15 лютого 2021 р.
- 4. Вихідні дані до роботи:** інструктивні матеріали щодо управління прибутком аграрного підприємства, річні фінансові звіти ТОВ Агрофірма «Весна» за 2015-2019 роки.
- 5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).** 1. Теоретико-методологічні основи управління прибутком аграрного підприємства 2. Аналіз прибутковості ТОВ Агрофірма «Весна» 3. Напрями удосконалення управління прибутком аграрного підприємства.
- 6. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов’язкових креслень).** 1. Роль прибутку підприємства в умовах ринкової економіки. 2. Фактори впливу на прибуток аграрного підприємства. 3. Класифікація факторів впливу на зміну прибутку підприємства в ринкових умовах. 4. Динаміка коефіцієнта спеціалізації ТОВ Агрофірма «Весна». 5. Динаміка рівня рентабельності ТОВ Агрофірма «Весна». 6. Динаміка рентабельності власного капіталу ТОВ Агрофірма «Весна» за 2015-2019 роки. 7. Динаміка показників чистого доходу від реалізації продукції і інших операційних доходів ТОВ Агрофірма «Весна» за 2015-2019 роки. 8. Прогнозні значення чистого прибутку (збитку) і прибутку (збитку) від операційної діяльності ТОВ Агрофірма «Весна». 9. Структурно-логічна схема управління прибутком ТОВ Агрофірма «Весна». 10. Основні групи резервів збільшення прибутку підприємства в умовах нестабільного середовища.

7. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

8. Дата видачі завдання 10 березня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Економічна сутність прибутку та його роль в діяльності аграрного підприємства	Квітень 2020 р.	
2	Аналіз фінансового стану ТОВ Агрофірма «Весна»	Червень 2020 р.	
3	Пріоритетні напрями удосконалення управління прибутком ТОВ Агрофірма «Весна»	Вересень 2020 р.	
4	Факторний аналіз прибутку ТОВ Агрофірма «Весна»	Листопад 2020	
5	Висновки і пропозиції	Грудень 2020 р.	
6	Оформлення дипломної роботи	Січень 2021 р.	

Студент _____
(підпис)

Волошина К.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Масюк Ю.В.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1. Економічна сутність прибутку та його роль в діяльності аграрного підприємства	10
1.2. Сутність прибутковості аграрного підприємства та методологія розрахунку та аналізу її показників	14
1.3. Чинники впливу на прибутковість аграрного підприємства	24
Висновки до розділу 1.	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ ТОВ АГРОФІРМА «ВЕСНА»	30
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства	30
2.2. Аналіз фінансового стану ТОВ Агрофірма «Весна»	38
2.3. Оцінка прибутковості та аналіз факторів впливу на її стан	45
Висновки до розділу 2.	50
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	53
3.1. Факторний аналіз прибутку ТОВ Агрофірма «Весна»	53
3.2. Прогнозування прибутку підприємства з використанням методу екстраполяції	59
3.3. Пріоритетні напрями удосконалення управління прибутком ТОВ Агрофірма «Весна»	64
Висновки до розділу 3.	70
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	85

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення управління прибутком аграрного підприємства».

Магістерська робота: 90 ст., 10 рис., 15 табл., 3 додатки, 76 літературних джерел.

Об'єктом дослідження виступає процес вивчення особливостей управління прибутком аграрного підприємства.

Мета дипломної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних, практичних і методичних положень і рекомендацій відносно удосконалення управління прибутком аграрного підприємства.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, практичних і методологічних основ управління прибутком аграрного підприємства.

Факторний аналіз прибутку ТОВ Агрофірма «Весна» свідчить про те, що за рахунок збільшення обсягу виробництва собівартість продукції збільшилася на 29551 тис. грн., за рахунок зміни цін – на 3652 тис. грн. Зміна цін вплинула на чистий прибуток у складі двох показників: виручки від реалізації та собівартості. Причому вплив зміни цін на розмір чистого прибутку в складі виручки та собівартості має різнонаправлений характер: зростання виручки від реалізації сприяє зростанню чистого прибутку, а зростанню собівартості сприяє зменшенню прибутку.

АНОТАЦІЯ

УПРАВЛІННЯ, ПІДПРИЄМСТВО, ПРИБУТОК, ПРИБУТКОВІСТЬ, УДОСКОНАЛЕННЯ, РИЗИКИ, СОБІВАРТІСТЬ.

АННОТАЦИЯ

УПРАВЛЕНИЕ, ПРЕДПРИЯТИЕ, ПРИБЫЛЬ, ДОХОДНОСТЬ, СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ, РИСКИ, СЕБЕСТОИМОСТЬ.

SUMMARY

MANAGEMENT, ENTERPRISE, PROFIT, PROFITABILITY, IMPROVEMENT, RISKS, COST

ВСТУП

Актуальність теми. Функціонування підприємства в ринкових умовах економіки безпосередньо залежне від великої кількості факторів. Серед них ключові такі як, збільшені вимоги споживачів відносно якості продукції, яка виготовляється, нестабільність фінансова, що має відбиток на господарюванні підприємства. В зазначених умовах аграрне підприємство має швидко та дієво звертати увагу на динаміку ситуації ринкової та приймати потрібні дієві рішення в площині планування та керування прибутком власним. Ключовою та головною метою аграрного підприємства виступає одержання прибутку. Ще він виступає ключовою категорією економічною. Підприємство одержує прибуток тільки в тому випадку, коли виготовляється продукція чи послуги, котрі забезпечать покупців потреби. Підводячи підсумки вищенаведеного впливає, що прибуток виступає не лише виробництва метою, а й свідчить про результати його функціонування, отже успішність господарювання будь-якого аграрного підприємства залежить від ефективності управління прибутком. Аналіз досліджень великої кількості економістів, прибутком управління трактується як процес ухвалення дієвих рішень управлінських, котрі не відображаючи той факт, що до процесу прибутком управління важливо підходити як до системи. Керування прибутком із точки зору підходу системного - система багаторівнева, котра генерує наступні підсистеми: прибутку планування, прибутку аналізу, прибутку прогнозування, контролю.

Ключовою метою керування прибутком виступає забезпечення добробуту максимізації підприємства власників у поточному та перспективному періоді. Дана ключова мета має забезпечувати одночасно поєднання власників інтересів із державними інтересами та інтересами персоналу підприємства. Орієнтація стратегічна управлінської системи прибутком ґрунтується на дослідженні орієнтирів перспективних підприємства діяльності, що ґрунтується на аналізі, оцінці і прогнозуванні

стану середовища ринкового, розрахунку рівня прибутку одержуваного та управління можливостей нею із метою її оптимізації. Одним із важливих елементів прибутком управління виступає розробка варіантів альтернативних вирішення завдань стратегічних і тактичних, ще здатності моделювання варіантів альтернативних у концепції інтегрованості прибутком управління із системою загальною управління підприємством

Дослідженням проблематики удосконалення управління прибутком аграрного підприємства в своїх наукових працях займалися зарубіжні та вітчизняні науковці. Вагомий внесок у дослідження зазначеної проблематики здійснили наступні науковці: Аранчій В.І., Андрійчук В.Г., Болонська В.І., Верхоглядова Н.І., Зінченко О.А., Кучер Л.Ю., Масюк Ю.В., Мельник Л.Л., Ногіна .С., Осипова Т.В., Покропивний С.Ф., Романова Т.В., Хмелевський О.В., Шваб Л.І., Щука В.Г. та ін.

Підсумовуючи вищенаведене наголосимо на тому, що ключові питання управління прибутком аграрного підприємства та пошук шляхів його удосконалення є надзвичайно актуальним в умовах сьогодення і потребує подальших наукових обґрунтувань.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних, практичних і методичних положень і рекомендацій відносно удосконалення управління прибутком аграрного підприємства. Для того, щоб досягти встановлену мету визначено і вирішено такі завдання:

- дослідити економічну сутність прибутку та його роль в діяльності аграрного підприємства;
- розглянути сутність прибутковості аграрного підприємства та методологію розрахунку і аналізу її показників;
- проаналізувати чинники впливу на прибутковість аграрного підприємства;
- здійснити організаційно-економічну характеристика ТОВ Агрофірма «Весна»;

- провести аналіз фінансового стану ТОВ Агрофірма «Весна»;
- оцінити прибутковість та здійснити аналіз факторів впливу на її стан;
- запропонувати пріоритетні напрями удосконалення управління прибутком ТОВ Агрофірма «Весна»;
- здійснити факторний аналіз прибутку ТОВ Агрофірма «Весна».

Об'єктом дослідження виступає процес вивчення особливостей управління прибутком аграрного підприємства.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних, практичних і методологічних основ управління прибутком аграрного підприємства.

Методи дослідження. Теоретико-методичним підґрунтям дослідження виступає підхід системний і діалектичний метод пізнання, котрі використовувалися для вивчення проблематики управління прибутковістю аграрного підприємства. В ході вирішення завдань поставлених застосовано наступні наукові методи та прийоми аналізу: синтез, індукція, аналіз, дедукція; метод порівняння даних статистичних; метод графічний; розрахунково-конструктивний, метод оцінок експертних, методи економіко-математичні, абстрактно-логічний і інші методи загальнонаукові та прийоми економіко-статистичні.

Наукова новизна одержаних результатів базується на розробці теоретико – методичних засад та концептуальних підходів відносно удосконалення прибутком управління аграрного підприємства. В ході дослідження одержано наступні наукові результати:

- досліджено економічну прибутку сутність і його значення у діяльності підприємства аграрного;
- встановлено, що прибуток описує результат кінцевий господарювання підприємства та як показник економічний представляє собою різницю між реалізації ціною і продукції собівартістю, між об'ємом виручки отриманої і сумою затрат на виробництво та продукції реалізацію;
- доведено, показник котрий описує ефективність діяльності підприємства в контексті можливостей його прибуток приносити і

задовольняти дієве відтворення ресурсів використаних є прибутковістю;

- встановлено, при збільшенні прибутку реальнішим виступає отримання поставлених цілей, поставлені котрі перед підприємством. Прибуток генерує безперервність функціонуванні, а в сучасних умовах господарювання виступає одним із напрямків пріоритетних оперативного і стратегічного управління.;

- доведено, що за період дослідження збільшувалась середньорічна вартість фондів основних з 5216,5 тис. грн. в 2015 році до 15033 тис. грн. в 2019 році. Дана динаміка переважно відбувалася за рахунок збільшення фондів основних, а саме придбання автомобілів, тракторів, комбайнів та іншої техніки. Середньорічна вартість фондів оборотних за досліджуваний період також мала позитивну динаміку. У 2019 році середньорічна вартість фондів оборотних ТОВ Агрофірма «Весна» складала 23892 тис. грн., що на 62,46 % більше ніж у 2015 році;

- аналіз прибутку факторний ТОВ Агрофірма «Весна» доводить, що за рахунок зростання обсягу виробництва продукції собівартість зросла на 29551 тис. грн., за рахунок зміни цін – на 3652 тис. грн. Цін зміна вплинула на прибуток чистий в складі показників двох: собівартості і виручки від реалізації. В свою чергу вплив зміни цін на розмір прибутку чистого в складі собівартості і виручки має характер різнонаправлений: збільшення від реалізації виручки спонукає до зростання прибутку чистого, а збільшення собівартості сприяє прибутку зменшення;

- в результаті проведених розрахунків за допомогою методу екстраполяції наголосимо на тому, що прослідковується тенденція відносно зменшення величини прибутку чистого за умов незмінних функціонування прибуток операційний підприємства в подальшому буде зменшуватися, що вже в 2020 році може стати наслідком збитковості ТОВ Агрофірма «Весна». Даний факт підтверджує те, що відповідно до даних прогнозних у 2020 році збиток від діяльності операційної складатиме -1277 тис. грн., у 2021 році – 5129 тис. грн.. а у 2022 році досягне – 8910 тис. грн.. Відповідно, відємним є і

результат фінансовий підприємства: за 2020 рік обсяг збитку прогнозованого складає 134 тис. грн., за 2021 рік – 5191 тис. грн., у 2022 році 1055 тис. грн.

- встановлено, з метою збільшення прибутковості рівня на підприємстві пропонується здійснювати заходи у такій послідовності: організаційні (удосконалення структури виробничої, удосконалення структури організаційної управління, виробництва диверсифікація, реструктуризація виробництва) - технічні (оновлення бази техніко-технологічної, виробництва переозброєння, виробів вдосконалення) - економічні стимули і важелі (удосконалення системи тарифної, системи і форми праці оплати, прискорення обігу коштів оборотних).

Практичне значення результатів отриманих ґрунтується на тому, що запропоновані заходи та методичні підходи дозволять покращити управління прибутком аграрного підприємства. Прикладне значення розроблених рекомендацій підтверджується впровадженням, яке використане у практичній діяльності ТОВ Агрофірма «Весна».

Публікації. За результатами проведеного дослідження в фахових наукових виданнях із економіки опубліковано 1 наукову працю, загальним обсягом 0,18 друкованого аркуша.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність прибутку та його роль в діяльності аграрного підприємства

У період глобалізації економіки прибуток має надзвичайне значення, оскільки його роль в економічному механізмі зростає щороку. З точки зору стабілізації відносин ринкових і формування самостійності реальної підприємств прибуток має нове значення, оскільки зараз він є не лише основним джерелом діяльності економічної будь-якого підприємства, а й стимулом до його діяльності. Прибуток забезпечує інтереси держави, виробників, персоналу підприємств, а тому є основною силою рушійною економіки ринкової. Важливою категорією економіки в цілому і основною метою ведення бізнесу є прибуток. Він відіграє провідну роль у висвітленні різноманітних взаємозв'язків економічних у процесі відтворення та забезпечує соціальний розвиток підприємства.

Покропивний С.Ф. зазначає, що: «жоден економічний термін або поняття не використовується в такій величезній кількості значень, як прибуток, це стосується і категорії доходу» [51, с.222].

Л. І. Шваб визначає прибуток як: «узагальнюючий фінансовий показник діяльності підприємства, який визначається як частина виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на його виробничу й комерційну діяльність» [71, с. 483].

Оскільки прибуток компанії вважається однією з найбільш неоднозначних економічних категорій, складність її визначення зумовлена різноманітністю інтересів, які вона відображає. Проаналізувавши існуючі підходи вчених до визначення прибутку в економічній літературі, було встановлено, що в даний час в науковій літературі не існує єдиної точки зору на визначення цієї економічної категорії.

На думку Огійчук М.Ф.: «прибуток є головним джерелом розвитку підприємства. Саме за рахунок прибутку підприємство має змогу вдосконалювати свою матеріально-технічну базу, проводити успішну фінансову та інвестиційну діяльність, розробляти нові типи продукції тощо. Із приростом прибутку підприємства збільшуються податкові відрахування до бюджетів усіх рівнів, тобто за його допомогою зростає соціально-економічне становище не лише окремого підприємства, а й держави у цілому» [48, с. 31].

В сучасних умовах існування економіки ринкової прибуток відіграє надзвичайно роль важливу. Місце прибутку аграрного підприємств в ринковій економіці представлено на рисунку 1.1.

Рис. 1.1. Роль прибутку підприємства в умовах ринкової економіки.

Як стверджують С. Ногіна та М. Свиридова: «в умовах ринкової економіки прибуток на рівні підприємства виступає як безпосередня мета

виробництва, що зумовлено притаманною капіталу тенденцією до самозростання. Прибуток називають об'єктивною економічною категорією товарно-грошових відносин, важливим фінансовим синтетичним показником діяльності підприємства, а також джерелом фінансових ресурсів підприємства, які відіграють вирішальну роль у фінансовому забезпеченні підприємницької діяльності. Також прибуток зараховують до складового елементу ринкових відносин, що займає особливе місце в створенні ринку засобів виробництва, предметів народного споживання, цінних паперів. Прибуток відіграє важливу роль у ліквідації бюджетного дефіциту, стабілізації підприємства, подоланні кризових явищ тощо. Прибуток є грошовою формою чистого доходу суспільства. Як економічна категорія, він відображає сукупність економічних відносин, пов'язаних з утворенням національного доходу і його розподілом. Термін має різне тлумачення у практиці фінансового та економічного аналізу. Його сутність змінювалась, доповнювалась і оновлювалась відповідно до тенденцій розвитку економічної теорії» [47, с. 283]

Л. Бовш вважає, що: «прибуток характеризує кінцевий результат діяльності підприємства та як економічний показник являє собою різницю між ціною реалізації та собівартістю продукції, між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво і реалізацію продукції» [14, с. 208].

І. Продіус, С. Філіппова, В. Захарченко та О. Балан зазначають, що: «прибуток - це перевищення виручки над сукупними витратами на виробництво, він характеризує діяльність підприємства в якості позитивного кінцевого фінансового показника» [53, с. 163].

І. Бойчик визначає прибуток як: «частину чистого доходу, що залишається підприємству після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності. В умовах ринку прибуток є джерелом усіх фінансових ресурсів підприємства. Величина прибутку характеризує фінансові результати роботи підприємства та визначає його фінансовий стан» [15, с. 346].

Серединська В., Загородна О. та Федорович Р. пояснюючи сутність прибутку виділяють наступні характеристики: « прибуток є формою доходу підприємця, який вклав свій капітал у певний вид діяльності з метою досягнення певного комерційного успіху; прибуток не є гарантованим доходом підприємця на вкладений капітал у той чи інший бізнес, а результатом вмілого й успішного здійснення цього бізнесу. Тому прибуток, у певній мірі, це плата за ризик здійснення підприємницької діяльності. Рівень прибутку і рівень підприємницького ризику знаходяться між собою у прямо пропорційній залежності; прибуток характеризує не весь дохід, одержаний у процесі підприємницької діяльності, а лише ту частину доходу, яка очищена від понесених витрат на здійснення цієї діяльності; прибуток є вартісним показником, який виражений у грошовій формі. Виходячи з цього, під прибутком вони розуміють виражений у грошовій формі результат підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, та виражає собою різницю між сукупним доходом і сукупними витратами, понесеними в процесі здійснення цієї діяльності» [59, с. 345].

На думку Сухарева Н.П. слід зазначити, що: «прибуток є основним захисним механізмом, який захищає підприємство від загрози банкрутства. Хоча така загроза може виникати в умовах рентабельності господарської діяльності підприємства (з використанням невиправдано високої частки боргового капіталу, особливо короткострокового, з недостатнім ефективним управлінням ліквідністю активів тощо), але в інших рівних умовах, підприємство набагато успішніше виходить з кризового стану з високим потенціалом для отримання прибутку. За рахунок капіталізації отриманої прибутку може швидко збільшуватися частка високоліквідних активів (відновлена платоспроможність), збільшена частка власного капіталу з відповідним зменшенням обсягу використаних позикових коштів (збільшення фінансової стабільності), відповідні резервні фонди утворюються» [65, с. 244].

Шендерівська Л.П. наголошує на тому, що: «абсолютним вимірником прибутковості підприємства є прибуток, його наявність свідчить про ефективність діяльності, але лише за значенням прибутку неможливо визначити її рівень. Для цього потрібно співставити показник прибутку з показником витрат ресурсів і за відносним значенням визначити рівень прибутковості підприємства» [72, с. 203].

Аналіз категорії «прибуток» дає можливість здійснити висновок відносно того, що науковці в своїх працях не повністю розкривають сутність прибутку підприємства. Так, ми не можемо погодитися з тим, що прибуток:

- перетворена форма витрат додаткових, яка утворюється в процесі відтворення суспільного для задоволення інтересів різних підприємства і його власника;
- показник стану фінансового підприємства, котрий характеризує рентабельність інвестицій у активи підприємства конкретного;
- різниця між ціною продукту і вартістю її виробництва;
- категорія фінансова, котра показує позитивний результат фінансовий діяльності підприємства;
- джерело фінансове, котре забезпечує розвиток підприємства на основі самофінансування.

1.2. Сутність прибутковості аграрного підприємства та методологія розрахунку та аналізу її показників

В умовах економіки ринкової отримання прибутку та його максимізація – головна мета господарської й інших видів підприємницької діяльності аграрного підприємства, основний її мотив.

За твердженням Мегедин Н.Р.: «максимізація прибутку аграрного підприємства можлива на засадах високої продуктивності й ефективності виробництва. Стосовно максимізації прибутку, то це є не тільки суб'єктивним стимулом для підприємця, а й об'єктивно зумовленим

процесом, адже для виявлення ініціативи, творчості і новаторства в господарській діяльності, організації виробництва нових товарів необхідно впроваджувати у виробництво новітні досягнення в техніці, технологіях, менеджменті. А це потребує чималих коштів, джерелом яких є частка прибутку, отриманого від підприємницької діяльності. І навіть якщо одержання прибутку є не єдиною метою підприємства, саме цей фактор переважно визначає поведінку виробника на ринку агропромислової продукції. Стабільне зростання прибутку є показником вірно вибраної стратегії входження на ринок, і навпаки, нестабільне одержання прибутку свідчить про наявність прорахунків із боку менеджерів стосовно вибраного механізму організації, маркетингових ходів або про недостатньо високу якість продукції» [41, с. 105].

В свою чергу Зятюк Н.В. наголошує, що: «прибуток є тією категорією, яка найповніше зображає фінансові можливості аграрного підприємства та його здатність до розширення виробничої діяльності підприємства. Зрозуміло, що чим більший прибуток, аграрного підприємства тим більше можливостей з'являється в підприємства для економічного розвитку та покращення й розширення своєї діяльності. Прибуток є джерелом підвищення рівня добробуту населення, він визначає рівень фінансової стабільності у державі. Задовільний рівень ефективності потребує, з одного боку, перевищення кінцевих результатів над витратами на їх досягнення, а з іншого – зіставлення одержаних при цьому результатів з результатами аналогічних об'єктів. При цьому абсолютна сума прибутку, отримана підприємством, і є дуже важливим показником діяльності, однак не може характеризувати рівень ефективності господарювання. Це пов'язано з тим, що абсолютний розмір прибутку характеризує лише одноразовий економічний ефект, тоді як міру цієї ефективності характеризує показник прибутковості» [32, с. 28].

Досліджуючи сутність прибутковості, не можна не відмітити різноманітність поглядів спільноти наукової відносно тлумачення поняття

«прибутковість» та його особливостей. Дана інформація узагальнена та представлена в таблиці 1.1

Таблиця 1.1.

Трактування сутності поняття «прибутковість»

Автор	Визначення сутності поняття «прибутковість»
Р.Р. Антонюк [5]	«стійке економічне явище, що проявляється як підтверджена здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення як основної, так і всієї господарської діяльності, що полягає в перевищенні доходу над здійсненими витратами в розмірі достатньому для ефективного подальшого функціонування».
М.Ф. Огіччук [48]	«вид ефективності, що характеризує результативність діяльності економічних систем (підприємств, територій, національної економіки). Основною особливістю таких систем є вартісний характер засобів (видатків, витрат) досягнення цілей (результатів), а в деяких випадках і самих цілей (зокрема, одержання прибутку)».
Т.В. Осипова [49]	«основою прибутковості є сам прибуток, який у цілому й визначає результат фінансово-господарської діяльності підприємств як суб'єктів господарювання. Тому прибуток зображає її результати».
Л.Ю. Кучер [37]	«між прибутком і прибутковістю є тісний діалектичний взаємозв'язок: прибуток – це показник для зображення економічного ефекту в абсолютних показниках, а прибутковість – показник для зображення економічної ефективності діяльності суб'єкта господарювання».
С.В. Мочерний [46]	«прибутковість суб'єкта треба розглядати з двох аспектів: по-перше, як прибутковість усього підприємства щодо всього авансованого капіталу, яка визначається нормою прибутку: відношенням річного прибутку до авансованого капіталу; по-друге, як прибутковість виготовлення окремої партії товарів, яка вимірюється відношенням прибутку до собівартості товарів».

Аналізуючи таблицю 1.1. наголосимо на тому, що на сьогодні немає єдиного трактування категорії прибутковість.

Всі автори по-різному трактують це поняття. Так, Огійчук М.Ф [48] та Кучер Л.Ю. [37]: «розглядають прибутковість як показник економічної ефективності та результативності діяльності суб'єкта господарювання».

Антонюк Р.Р. [5]: «визначає прибутковість як здатність підприємства генерувати позитивний фінансовий результат від здійснення господарської діяльності, який полягає в перевищенні доходу над здійсненими витратами, при чому в розмірі достатньому для ефективного подальшого функціонування».

Осипова Т.В. [49]: «вважає, що основою прибутковості є сам прибуток, який у цілому й визначає результат фінансово-господарської діяльності підприємств».

Отже, прибутковість – це показник, який характеризує діяльності ефективність підприємства з точки зору здатності його приносити прибуток та забезпечувати ефективне відтворення використаних ресурсів. Прибутковість підприємства описують два показники: прибуток та рентабельність. Прибуток показує ефект абсолютний без урахування ресурсів використаних, а рентабельність виступає ключовим вартісним показником виробництва ефективності, котрий описує рівень віддачі активів та рівень капіталу використання у ході виробничого процесу. Вона безпосередньо пов'язана із одержанням прибутку і свідчить про ефективність підприємств діяльності різних форм власності і описує інтенсивність їх роботи. В такому випадку вивчення прибутковості є дуже важливим фактором для подальшого ефективного функціонування та розвитку підприємства.

На думку Ярошевича Н.Б.: «прибуток є метою підприємницької діяльності й джерелом витрат на розвиток виробництва. Прибуток і його рівень характеризує ефективність виробництва, збиток засвідчує неефективне господарювання» [76, с. 212].

В свою чергу Хмелевський О.В. зазначає, що: «прибуток являє собою перевищення валових доходів над валовими витратами. Необхідно зазначити, що прибуток як важлива категорія ринкових відносин визначає такі функції:

1) характеризує економічний ефект – кінцевий фінансовий результат; 2) прибуток відіграє стимулювальну функцію – він водночас є фінансовим результатом й основним елементом фінансових ресурсів підприємства; 3) прибуток джерело формування бюджетів різних рівнів» [67, с. 50].

Важливим показником прибутковості підприємства, виступає рентабельність, котра описує співвідношення прибутку із витратами понесеними. Такий показник є відносним, адже має властивість порівняння.

За твердженням Макеєнко А.Г.: «сама рентабельність характеризує ступінь дохідності, вигідності, прибутковості. Якщо сума прибутку показує абсолютний ефект від діяльності, то рентабельність характеризує міру цієї ефективності, тобто відносний рівень прибутковості підприємства або продукції, що виробляється. Рентабельність як показник дає уявлення про достатність прибутку порівняно з іншими окремими величинами, що впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства. Під час визначення показника рентабельності прибуток співвідноситься з чинниками, що мають найзначніший вплив на його отримання: доходами, витратами, ресурсами, капіталом. Основні показники рентабельності можна об'єднати в такі групи: – показники рентабельності капіталу (активів); – показники рентабельності продукції; – показники, розраховані на основі потоків наявних грошових коштів» [40, с. 63].

Довбня С.Б., Пендик О.Г. рентабельності коефіцієнти поєднують у три групи за ознаками такими: «оцінювання ефективності діяльності підприємства в цілому, – оцінювання ефективності за видами діяльності (в тому числі операційної, інвестиційної, фінансової), – оцінювання ефективності використання ресурсів» [25, с. 94].

Також виділяють наступні ознаки класифікаційні показників рентабельності, насамперед, за критерієм: – часу (статистичні, моментні, динамічні); – затрат (активи, ресурси застосовані, ресурси споживані); – результату (прибуток загальний, прибуток оподаткований, прибуток чистий); – узагальнення (локальні, узагальнені, часткові); – інфляції.

Недоліком даної класифікації виступає показників відсутність, котрі пояснюють види різні підприємства діяльності: інвестиційну, операційну і фінансову, котра виступає важливою, адже у нестабільності періоди саме фінансова інвестиційна та діяльність може бути джерелом.

Всі рентабельності показники доцільно розподілити на основні чотири групи: – рентабельності показники відносно реалізації; – рентабельності показники відносно активів; – рентабельності показники відносно капіталу власного і зобов'язань; – рентабельності показники витрат та продукції.

Отже, поєднання поглядів відносно трактування сутності поняття «прибутковість» доводить, що прибутковість виступає показником, котрий пояснює ефективність діяльності підприємства з точки зору можливості його прибуток приносити і забезпечувати відтворення ефективно ресурсів використаних. Прибутковість підприємства трактують за рівнем прибутку отриманого і рентабельністю. Прибуток виступає показником абсолютним, котрий не враховує зазначених на отримання результату певного витрат. Рентабельність виступає показником відносним ефективності діяльності підприємства, котра формує можливість порівняння результату отриманого із витратами понесеними.

Мних Є.В. зазначає: «на сьогодні достатньо багато методичних напрацювань в оцінюванні прибутків та прибутковості підприємств. Однак, з огляду на різноплановість підходів авторів до самої сутності прибутковості, немає і узгодженого методичного інструментарію її оцінки. Різноманіття методик обчислення показників прибутковості утруднює аналіз та порівняння результативності діяльності різних суб'єктів господарювання, галузей та напрямів інвестування» [44, с. 315].

Виходячи із прибутковості природи підприємства і її характеристик, здійснюючи оцінку прибутковості підприємств, необхідно визначити систему її ключових показників, які відображатимуть параметри розмірності, потенціалу, та її якості. Ці показники повинні адекватно та лаконічно характеризувати дієвість організаційно-економічного механізму, що

функціонує в процесі генерування прибутковості підприємства.

Линник О.І. стверджує, що: «показники розмірності прибутковості дають змогу оцінити досягнутий підприємством результат і характеризують ступінь результативності виробничої та збутової діяльності підприємств та дають змогу здійснювати порівняльну оцінку її в динаміці і в територіальному аспекті за окремими підприємствами регіонами, галузями. В практиці управління фінансовим результатами необхідно використовувати абсолютні та відносні показники. При тому часто виникають неузгодженості в розумінні та ідентифікації окремих показників прибутковості, що впливають з підходу до їх класифікації» [39, с. 147].

З метою оцінювання ефективності керування прибутковістю в підприємствах аграрних в роботі ми скористались рекомендаціями Андрійчук В.Г.: «застосувавши наступні типи аналізу, призначені для виявлення та обчислення як абсолютних так і відносних показників прибутковості, параметрів їх формування та зміни:

- горизонтальний (трендовий) аналіз – порівняння показників прибутковості в динаміці;
- вертикальний (структурний) аналіз – аналіз структури показників витрат, доходів, та результативних показників параметрів прибутковості;
- порівняльний аналіз – порівняння величин отриманих результатів всередині досліджуваної сукупності з певними орієнтовними стандартами такими як середньо галузеві, показники конкурентів;
- аналіз коефіцієнтів рентабельності» [4, с. 519].

Оцінка діяльності господарської підприємства зазвичай виконувалася за допомогою показників рентабельності як ефективності господарської діяльності. На стадії походження і розвитку початкового підприємства важливі не абсолютні, а відносні показники рентабельності, які можна відобразити в динаміці позитивній.

За твердженням Гавалешко С.В.: «індикатори рентабельності повинні бути стабільними у довгостроковій перспективі, що може бути досягнуто

шляхом зменшення ризику отримання прибутку. На всіх етапах розвитку та, особливо, на зрілість підприємства, доцільно розглянути прибутковість всього майна підприємства, тобто сукупні активи, його окремі частини, зокрема виробничі фонди, а також джерела їх формування» [21].

Серед основних показників можна виділити наступне:

Загальна рентабельність підприємства (K_{zr}) - відношення прибутку чистого (P_{ch}) до валюти балансу (V), тобто:

$$K_{zr} = \frac{P_{ch}}{V}; \quad (1.1)$$

K_{zr} є одним з найважливіших показників конкурентоспроможності підприємства. Зниження попиту на продукти компанії та надмірне накопичення активів.

Рентабельність капіталу власного (K_{rvk}) – відношення прибутку чистого (P_{ch}) до капіталу власного (VK), тобто:

$$K_{rvk} = \frac{P_{ch}}{VK}; \quad (1.2)$$

Головко Т.В. наголошує на тому, що: «динаміка K_{rvk} має вплив на рівень котировки акцій на фондових біржах, тому цей показник є важливим для акціонерів та акціонерів. Прибутковість власних джерел, виражена у відсотках, повинна перевищувати нормально доступний процентний дохід від депозитів у фінансових установах, і в такій частині, яка достатньо відображає ціну бізнес-ризик. Інакше вигідніше вилучати власні джерела з підприємства» [22, с.91].

Рентабельність засобів виробничих (K_{rvz}) - відношення прибутку чистого (P_{ch}) до величини засобів основних та інших активів необоротних (NA), тобто:

$$K_{rvz} = \frac{P_{ch}}{NA} \quad (1.3)$$

Індикатор показує дієвість використання засобів основних і активів необоротних, що регламентується сумою прибутку за одиницю фондів вартості. Збільшення даного показника зі зменшенням прибутковості загальної говорить про створення запасів надлишкових, переповнення продукції готової внаслідок попиту зниження, зростання заборгованості дебіторської чи готівки.

Прибутковість валова від реалізації продукції (робіт, послуг) (K_{vp}) – відношення прибутку від продукції реалізації (P_r) до виручки від реалізації (V_r):

$$K_{vp} = \frac{P_r}{V_r}; \quad (1.4)$$

На думку Зянько В.В.: «зростання валового прибутку є наслідком зростання цін на постійні витрати на виробництво реалізованої продукції (робіт, послуг) або скорочення виробничих витрат у постійних цінах. Зниження цього показника свідчить про зниження цін при постійних витратах або збільшення постійних витрат виробництва, що може бути спричинено зниженням попиту на продукцію підприємства» [31, с.72].

Прибутковість діяльності основної (P_{osn_d}) - відношення прибутку чистого (збитку) (P_{ch}) від реалізації продукції (робіт, послуг) до виручки від реалізації (V_r):

$$P_{osn_d} = \frac{P_{ch}}{V_r} \quad (1.5)$$

Даний показник свідчить про рентабельність чи характер збитковий бізнесу основного господарювання суб'єкта, без урахування іншої діяльності операційної. Ще цей показник кількісно характеризує ключову мету створення підприємства. Динаміка даного показника є основою для здійснення змін на етапі зростання розвитку підприємства.

Прибутковість діяльності операційної (P_{oper_d}) – відношення результатів фінансових від операційної діяльності (F_{od}) до виручки від реалізації продукції (V_r):

$$P_{oper_d} = \frac{F_{od}}{V_r} \quad (1.6)$$

Прибутковість діяльності інвестиційної (P_{inv_d}) – відношення результатів фінансових від діяльності інвестиційної (F_{id}) до доходу від діяльності інвестиційної (D_i) [69, с.114]:

$$P_{inv_d} = \frac{F_{id}}{D_i} \quad (1.7)$$

Прибутковість діяльності фінансової (P_{fin_d}) - відношення результатів фінансових від фінансової діяльності (F_{fd}) до доходу від діяльності фінансової (D_f):

$$P_{fin_d} = \frac{F_{fd}}{D_f} \quad (1.8)$$

Рябенко Г.М. наголошує, що: «аналіз показників за індикатором рентабельності (I_{rod}) основна діяльність дозволяє з'ясувати, яка з видів діяльності компанії є найбільш рентабельною. Якщо фінансова чи інвестиційна діяльність підприємства виявляється неодноразовою та вигіднішою, ніж основна діяльність, то останню слід змінити» [56].

$$I_{rod} = P_{osn_d} - P_{oper_d} - P_{inv_d} - P_{fin_d} \quad (1.9)$$

Макеєнко А.Г. зазначає, що: «показники рентабельності, як правило, пов'язані з відкритими рахунками компанії. Для цього потрібно визначити

основні чинники, які виливають на прибуток, визначають важливість кожного фактору та обчислюють інтегральну оцінку для кожного фактору та загального інтегрального показника» [40, с.63].

$$P_r = \frac{\sum_{j=1}^m W_j * X_{ij}}{m} \quad (1.10)$$

де, P_r – інтегральний прибутку показник ;

W_j – значення вагомості показника;

X_{ij} - експертна оцінка впливу факторів.

Така оцінка інтегрована може бути реалізована як для конкурентоспроможності оцінки, так і для оцінки економічної ефективності. Але фактори впливу будуть змінені. Крім того, оцінка експертна має також зміни враховувати зовнішнього та внутрішнього середовища.

1.3. Чинники впливу на прибутковість аграрного підприємства

Ефективна діяльність підприємства можлива за умови його прибутковості, оскільки прибуток є основним джерелом подальшого розвитку, а отже, дає можливість успішно адаптуватися до мінливих умов навколишнього середовища, підвищує фінансову стійкість та інвестиційну привабливість.

Чим вищий прибуток, тим реалістичніше досягти цілей компанії. Прибуток забезпечує безперервність бізнесу, що в сучасних умовах є одним із пріоритетних напрямків стратегічного та оперативного управління. Проблема підвищення прибутковості особливо актуальна в умовах економічної нестабільності ринкових відносин в Україні. Тому, беручи до уваги економічну кризу в країні, слід зазначити, що наразі завдання максимізації прибутку є пріоритетним для бізнесу.

Романова Т.Г. стверджує: «у процесі формування прибутку підпадає під вплив різних чинників. Оскільки сучасній економіці притаманні динамізм, невизначеність, ризик і багатофакторність, то вимоги до системи управління підприємством і прибутком значно посилюються, вимагаючи нових підходів до її організації, методів та інструментів. Зміна в динаміці прибутку стає сигналом необхідності прийняття управлінських заходів щодо виявлення фактора впливу і його усунення у тому разі, якщо він носить негативний характер» [55].

З метою ефективного управління фактори доцільно класифікувати. Традиційний підхід до класифікації передбачає розподіл факторів на зовнішні і внутрішні, що зазначено на рисунку 1.2.

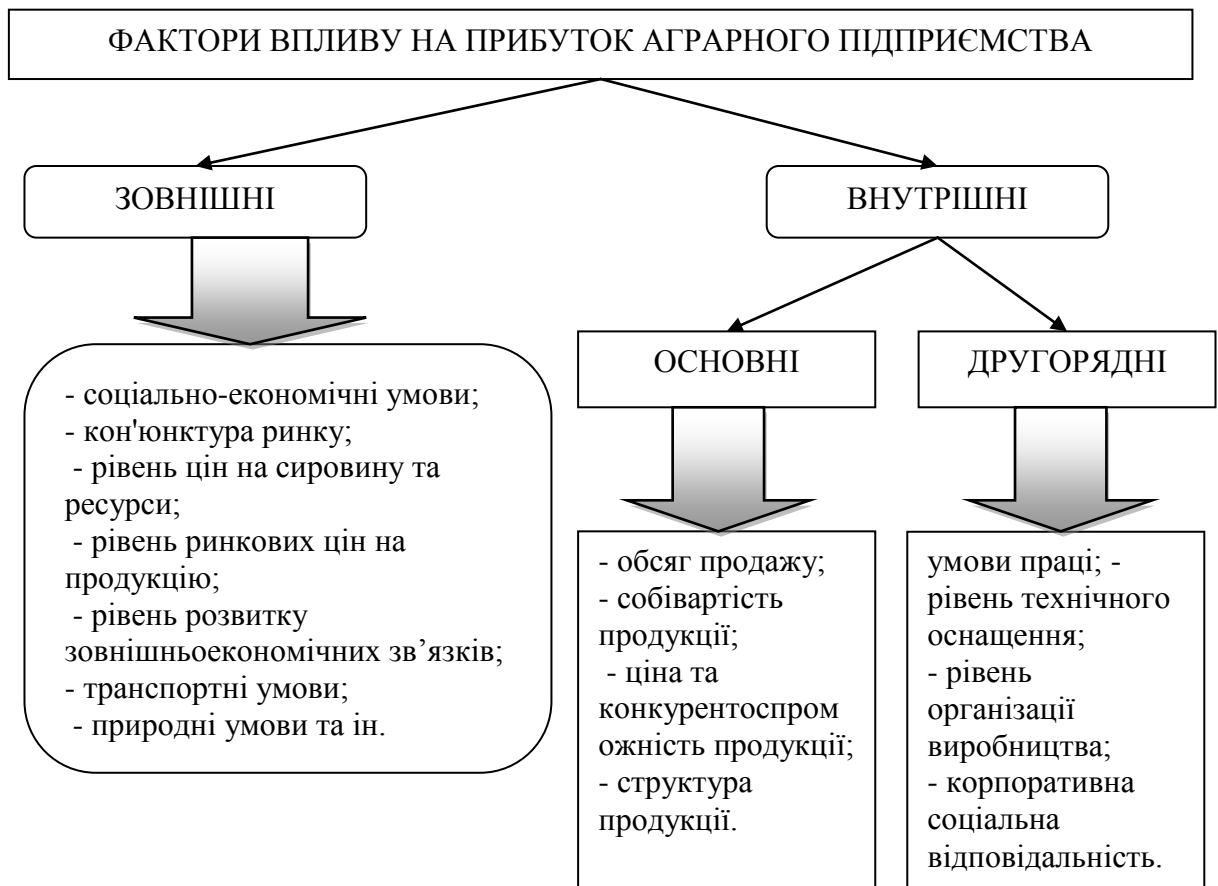

Рис. 1.2. Фактори впливу на прибуток аграрного підприємства.

Аранчій В.А. наголошує, що: «найважливішим фактором, що впливає на суму прибутку, є зміна обсягу виробництва та реалізації продукції. Зниження обсягів виробництва в сучасних економічних умовах з

урахуванням ряду протидіючих факторів, таких як зростання цін, обов'язково призводить до зменшення прибутку. Звідси випливає висновок про необхідність вжиття невідкладних заходів для забезпечення зростання виробництва, з урахуванням його технічного відновлення та підвищення ефективності виробництва. Натомість покращення розрахункових та платіжних відносин між підприємствами сприятиме поліпшенню умов реалізації продукції, а отже, і збільшенню прибутку» [6, с. 198].

Андрійчук В.Г. стверджує: «наступним важливим чинником, який впливає на суму прибутку, є ціна продукту. Вільні ціни встановлюються самими підприємствами залежно від конкурентоспроможності цих продуктів, попиту та пропозиції аналогічних продуктів від інших виробників. Тому рівень цін на вільні продукти є певною мірою фактором, який залежить від підприємства. Регульовані урядом ціни не залежать від компанії, наприклад, від продукції монопольних підприємств. Очевидно, що справжній рівень цін визначається насамперед якістю готової продукції, залежить від технічного вдосконалення його продукції, роботи з модернізації існуючого виробництва тощо» [4, с. 345].

Дослідження показали, що сьогодні у багатьох випадках має сенс керувати зусиллями підприємства щодо підвищення ціни. Це особливо вірно, якщо прибутковість на одиницю продукції є низькою, з тих пір збільшення продажів не призведе до значного збільшення прибутку, тому найкращим варіантом буде зниження витрат або підвищення цін.

Прокопа І.В. наголошує, що: «підвищення цін, як правило, призводить до певного зменшення обсягів продажів. Але слід зазначити, що, по-перше, це не завжди так, і по-друге, навіть якщо це станеться, то невелике скорочення продажів може бути принесено в жертву, якщо це компенсується високою ціною.» [54, с. 24].

Чухно А. зазначає: «у сучасній ринковій економіці значна увага приділяється новим методам управління витратами, такими як управлінський облік. Ця форма управління витратами дозволяє нам раціоналізувати

структуру витрат, негайно реагувати на відхилення від нормальної планової вартості та вимагати, щоб частина функцій, що приймають рішення, була передана на рівень керівників ліній. Вони несуть відповідальність за затверджені суми витрат і повинні забезпечити виконання планових показників» [69, с. 4].

Найбільше впливає на від продукції реалізації прибуток мають обсяги реалізації, собівартість повна, рівень цін та структура продукції реалізованої (рисунок 1.3).

Рис. 1.3. Класифікація факторів впливу на зміну прибутку підприємства в ринкових умовах.

На думку Шафорост Я.П.: «ключовим фактором зростання прибутку аграрного підприємства в умовах ринку є зниження собівартості продукції. Тому можна запропонувати фактори, що впливають на зниження собівартості

продукції підприємств: - вдосконалення технологічного рівня виробництва (вдосконалення технології, механізації, автоматизації - вдосконалення організації виробництва та праці виробництва, вдосконалення організації праці); - зміна структури та обсягу виробництва (відносне зменшення умовно-фіксованих витрат, зміна структури виробництва); - удосконалення використання природних ресурсів, використання дешевших матеріалів, безвідходних виробничих технологій» [70, с. 155].

Оцінювання прибутковості підприємств аграрних і дослідження чинників, котрі впливають на зміну її рівня, є вирішальними для трактування перспектив розвитку подальшого підприємств аграрних, особливо з точки зору пошуку джерел фінансування. Спектр факторів, що визначають рівень прибутку підприємств на макрорівні, є основою для прийняття обґрунтованих рішень щодо розвитку аграрного сектору шляхом розробки та впровадження ефективних науково-технологічних, бюджетних, податкових, інвестиційних та фінансово-кредитних політика.

Висновки до розділу 1.

1. Прибуток - основне джерело розвитку підприємства. Саме за рахунок прибутку підприємство має можливість вдосконалити свою матеріально-технічну базу, проводити успішну фінансову та інвестиційну діяльність. Зі зростанням прибутку компанії зростають податкові відрахування до бюджетів усіх рівнів, тобто з його допомогою зростає соціально-економічна ситуація не лише окремого підприємства, а й держави в цілому.

2. У ринковій економіці прибуток на рівні підприємства виступає як пряма мета виробництва, що обумовлено властивою капіталу тенденцією до самозростання. Прибуток називають об'єктивною економічною категорією товарно-грошових відносин, важливим фінансовим та синтетичним показником підприємства, а також джерелом фінансових ресурсів підприємства, які відіграють вирішальну роль у фінансовій підтримці

підприємницької діяльності.

3. Прибуток - це категорія, яка найбільш повно відображає фінансові можливості сільськогосподарського підприємства та його здатність розширювати виробничу діяльність підприємства. Зрозуміло, що чим вищий прибуток сільськогосподарського підприємства, тим більше можливостей для економічного розвитку та вдосконалення та розширення його діяльності.

4. Рентабельність - це показник, який характеризує ефективність діяльності підприємства з точки зору його здатності отримувати прибуток та забезпечувати ефективне відтворення використаних ресурсів. Рентабельність підприємства характеризується двома показниками: прибуток та рентабельність. Прибуток виражає абсолютний ефект без урахування використаних ресурсів, а рентабельність є одним з основних показників ефективності виробництва, що характеризує рівень рентабельності активів та рівень використання капіталу у процесі виробництва. Він безпосередньо пов'язаний з отриманням прибутку і показує ефективність діяльності підприємств різних форм власності та характеризує напруженість їх роботи.

5. Показником прибутковості підприємства є прибутковість, яка показує відношення прибутку до понесених витрат. Це відносний показник, що має властивість порівняння. Саме рентабельність характеризує ступінь рентабельності, рентабельності, рентабельності.

6. Найважливішим фактором, що впливає на величину прибутку, є зміна виробництва та реалізації. Зниження виробництва в сучасних економічних умовах з урахуванням ряду протилежних факторів, таких як зростання цін, неминуче призводить до зменшення прибутку.

7. Оцінка прибутковості сільськогосподарських підприємств та виявлення факторів, що спричиняють зміни на його рівні, мають вирішальне значення для обґрунтування перспектив подальшого розвитку, особливо з точки зору пошуку джерел фінансування.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРИБУТКОВОСТІ ТОВ АГРОФІРМА «ВЕСНА»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ Агрофірма «Весна».

За твердженням Саблука П.Т.: «аграрний сектор є одним з найбільш важливих галузей національної економіки, що охоплює різні види економічної діяльності щодо виробництва сільськогосподарської продукції, продуктів харчування, а також доставки їх до кінцевого споживача. Процеси інституційних змін в аграрному секторі економіки України наразі виступають одними з найважливіших елементів сталого розвитку держави та її регіонів, підвищення її конкурентоспроможності, зміцнення національної безпеки. Формування структури виробництва та системи його організації в умовах інституційного змін майже дійшло до свого логічного завершення. Для подальшого розвитку необхідно проаналізувати та спрогнозувати етапи розвитку аграрної сфери в Україні, обґрунтувати пріоритетні заходи державної політики для підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва» [57, с. 19].

Товариство з обмеженою відповідальністю Агрофірма «Весна» розміщується в Петриківському районі Дніпропетровської області с. Чаплинка. Підприємство має майно відокремлене, основні і оборотні засоби, баланс самостійний, розрахункові і інші рахунки в банках та може укласти від власної особи різноманітні угоди на території України та за кордоном.

ТОВ Агрофірма «Весна» має зручне географічне розташування, знаходиться на відстані до 10 км. До районного центру та до 5 км. До обласного центру.

Ключовою метою господарювання підприємства є отримання прибутку і виготовлення продукції сільськогосподарського призначення.

Войцеховська Ю.В. зазначає: «щодо сутності виробничого потенціалу аграрних підприємств, то з економічної точки зору його можна визначити як

матеріальну умову для відтворення земельних, трудових та матеріально-технічних ресурсів, а також як сукупність збалансованих факторів для ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств незалежно від їхньої форми власності. Коли йдеться про економічно стійкий виробничий потенціал сільськогосподарського підприємства, то під ним нами розуміється сукупність сприятливих організаційно-економічних можливостей та оптимізованих виробничих ресурсів суб'єкта господарювання, що забезпечують його гнучке реагування на загрози внутрішнього й зовнішнього ринкового середовища, досягнення високої прибутковості виробничо-господарської діяльності задля стабільного економічного зростання й створення сприятливих соціально-економічних умов для працівників» [19].

В таблиці 2.1. проаналізуємо склад та структуру земельних угідь ТОВ Агрофірма «Весна» за 2015-2019 роки..

Таблиця 2.1

Склад та структура земельних угідь ТОВ Агрофірма «Весна»

Показник	2015р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2019 р. у % до 2015 р.
	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	
Загальна земельна площа	4085	100	3874	100	3685	100	3755	100	3897	100	95,40
В т.ч. с-г угідь	4051	99,2	3809	98,3	3594	97,5	3685	98,1	3810	97,8	94,05
З них ріллі	4002	98	3786	97,7	3486	94,6	3578	95,3	3702	95,0	92,50
інші земельні угіддя	34	0,8	65	1,7	91	2,5	70	1,9	87	2,2	255,88
Приходиться на 1 робітника:											
-с-г угідь	40,1	х	38,1	х	30,5	х	33,8	х	34,9		87,15
- ріллі	39,6	х	37,9	х	29,5	х	32,8	х	33,9		85,72

Проаналізувавши таблицю 2.1. наголосимо на тому, що загальна земельна площа на протязі досліджуваного періоду зменшилась на 4,6 % за рахунок здавання земельних угідь в оренду, таким чином зменшились і площа с-г угідь. Перерозподіл с-г угідь та ріллі на одного робітника зменшився. У 2019 році в порівнянні з 2015 роком частка

сільськогосподарських угідь, яка припадає на одного робітника зменшилась на 5,2 га. або 12,85 %, а частка ріллі, яка припадає на одного робітника зменшилась на 5,7 га., 14,28 %. Дані зміни пояснюються коливанням динаміки кількості працівників за досліджуваний період.

Зміну вартості товарної продукції ТОВ Агрофірма «Весна» за досліджуваний період 2015-2019 роки проаналізуємо в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Склад і структура товарної продукції в ТОВ Агрофірма «Весна»

Вид продукції	2015 р.		2016р.		2017р.		2018 р.		2019 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пшениця озима	2033,9	14,7	1892,7	6,3	974,1	3,6	3299,5	12,41	3702,8	10,92
Кукурудза на зерно	560,2	4	19641	65,6	12807	47,7	12701,5	47,76	17667,2	52,11
Ячмінь озимий	931,5	6,7	2,2	0,007	-	-	354,5	1,33	329,4	0,97
Ячмінь ярий	1035,2	7,5	561,2	1,9	2291,8	8,5	677,1	2,55	683,5	2,02
Соняшник	4713,4	34	4382,3	14,6	6739,6	25,1	5703,4	21,44	6656,3	19,63
Соя	447	3,2	710,8	2,4	1834,9	6,8	1117,1	4,2	1329,9	3,92
Гречка	0,2	0,001	-	-	-	-	94,4	0,35	-	-
Ріпак озимий	720,9	5,2	1041,3	3,5	-	-	543,9	2,05	908,6	2,68
Баштанні продовольчі (кавуни, дині)	49,6	0,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Інша продукція рослинництва	95,6	0,7	152,7	0,5	167,2	0,6	105,4	0,4	-	-
Всього по рослинництву	10588	76,4	28385	94,8	24815	92,5	24596,8	92,48	31277,7	92,26
Свині	1503,2	10,8	1389,6	4,7	1900,7	7,1	1684,2	6,33	1904,8	5,62
Інша продукція тваринництва	7,2	0,1	7,5	0,03	-	-	13,9	0,05	-	-
Всього по тваринництву	1510,4	10,9	1397,1	4,7	1900,7	7,1	1698,1	6,38	1904,8	5,62
Реалізація іншої продукції, робіт, послуг	1754,1	12,7	156,3	0,5	118,8	0,4	301,4	1,13	720,4	2,12
Всього по підприємству	13852	100	29938	100	26834	100	26596,3	100	33902,9	100

Проаналізувавши таблицю 2.2. варто звернути увагу на те, що найбільшу питому вагу в структурі товарної продукції займає кукурудза на зерно – 12675,38 тис. грн. в середньому за п'ять років. На протязі трьох років спостерігається динаміка росту вирощування продукції рослинництва з 76,4 % у 2015 році до 95,5 % у 2019 році, а в 2018 та 2019 роках даний показник в порівнянні з 2015 р. майже не змінився, а виробництво продукції тваринництва, навпаки, зменшилося з 10,9% до 5,62% за рахунок зменшення поголів'я худоби. Серед продукції рослинництва вирощування кукурудзи на зерно збільшилось на 48,11 %.

З метою визначення рівня спеціалізації складений ранжируваний ряд, і розраховано коефіцієнт спеціалізації (табл. 2.3):

$$K = 100 : (\sum \text{ПВі} (2i - 1)), \quad (2.1)$$

де ПВі - питома вага і-го виду товарної продукції в загальному її об'єму;
і – порядковий номер окремих видів продукції по їх питомій вазі в ранжируваному ряді.

Таблиця 2.3

Ранжируваний ряд питомої ваги окремих видів продукції, %

Рік	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	К
2015	34,0	14,7	10,8	7,5	6,7	5,2	4,0	3,2	0,7	0,4	0,24
2016	65,6	14,6	6,3	4,7	3,5	2,4	1,9	0,5	-	-	0,39
2017	47,7	25,1	8,5	7,1	6,8	3,6	0,6	-	-	-	0,31
2018	47,8	21,4	12,4	6,3	4,2	2,6	2,1	1,3	0,4	0,4	0,28
2019	52,1	19,6	10,9	5,6	3,9	2,6	2,1	2,0	1,0	-	0,29

Значення К до 0,20 свідчить про низький рівень спеціалізації господарства; 0,21 - 0,40 - середній; 0,41 - 0,60 - високий; 0,61 і більше - для поглибленої спеціалізації господарства.

Динаміку коефіцієнта спеціалізації зобразимо на рис 2.1. Аналіз отриманих результатів свідчить про те, що на протязі досліджуваного

періоду підприємство мало середній рівень спеціалізації, діяльність акцентується на вирощуванні широкого асортименту рослин, а в тваринництві спеціалізувались на вирощуванні свиней. В 2019 році коефіцієнт спеціалізації склав 0,29.

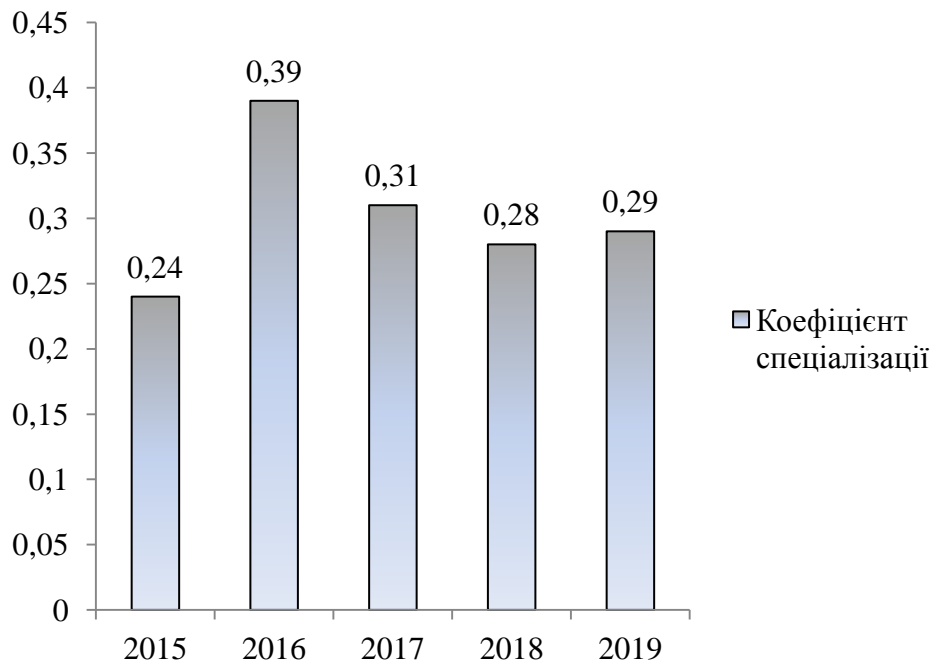

Рис. 2.1. Динаміка коефіцієнта спеціалізації ТОВ Агрофірма «Весна».

Спеціалізація сільського господарства визначається як переважний розвиток однієї або декількох галузей у виробництві товарної продукції на окремих підприємствах, районах, регіонах, регіонах. Його економічне значення полягає у розподілі економічних систем, а в межах останніх у структурних підрозділах - виробництві по суті однорідних продуктів.

На думку Білої О.Г.: «Матеріально-технічною базою процесу виробництва на будь-якому підприємстві є основні виробничі фонди. В умовах ринкової економіки первісне формування основних фондів, їх функціонування і розширене відтворення здійснюються за безпосередньої участі фінансів, за допомогою яких утворюються й використовуються грошові фонди цільового призначення. Для виробництва продукції підприємству разом з основними необхідні оборотні виробничі фонди. Спожиті в процесі виробництва оборотні фонди залучаються до сфери обігу

вже в товарній формі у вигляді готової продукції на складі та відвантажених товарів» [9, с. 178]

Динаміка основних і оборотних засобів ТОВ Агрофірма «Весна» досліджена в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка основних і оборотних засобів, рівень забезпеченості і ефективність їх використання в ТОВ Агрофірма «Весна»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2015 р.,%
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	5216,5	8006	11635	14109	15033	288,18
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	14706,5	19956	21618,5	21118,5	23892	162,46
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	128,77	210,19	323,73	382,88	394,57	306,41
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 працівника, тис. грн.	51,65	80,06	98,60	129,44	137,92	267,03
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних фондів, грн.	315,44	332,29	135,75	145,83	104,17	33,02
Фондомісткість 100 грн. валової продукції, грн.	0,32	0,30	0,74	0,69	0,96	302,82
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	363,03	20116,94	567,56	21483,72	664,77	183,12

Проаналізувавши таблицю 2.4. варто звернути увагу на те, що за період дослідження збільшувалась середньорічна вартість основних фондів з 5216,5 тис. грн. в 2015 році до 15033 тис. грн. в 2019 році. Дана динаміка переважно відбувалася за рахунок збільшення основних засобів, а саме придбання автомобілів, тракторів, комбайнів та іншої техніки. Середньорічна вартість оборотних фондів за досліджуваний період також мала позитивну динаміку. У 2019 році середньорічна вартість оборотних фондів ТОВ Агрофірма

«Весна» складала 23892 тис. грн., що на 62,46 % більше ніж у 2015 році.

Фондозабезпеченість, фондоозброєність з кожним досліджуваним роком має тенденцію до збільшення за рахунок збільшення вартості середньорічної фондів основних. А показник фондовіддачі в 2019 році в порівнянні з 2015 роком зменшився на 66,98%. Зменшення фондовіддачі говорить про менш ефективне використання засобів основних у порівнянні із роком минулим.

За твердженням Амбросова В.Я.: «забезпеченість потрібними трудовими ресурсами, їхнє раціональне використання, мають велике значення для підвищення ефективності функціонування будь-якого підприємства. Отже, вчасно отримана інформація про недоліки у роботі працівників, втрату робочого часу, погіршення продуктивності праці, має особливо вагомое значення для підприємства» [3, с. 25].

Динаміку показників трудових ресурсів ТОВ Агрофірма «Весна» представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання в
ТОВ Агрофірма «Весна»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення 2019 р. до 2015 р.
Валова продукція в постійних цінах 2010 р., тис. грн. - всього:	16455	26603	15794	20575	15659,88	95,17
в т.ч. в рослинництві	14835	25070	14181	18945	14150,83	95,39
в тваринництві	1619,8	1533,3	1613,5	1630	1509,05	93,16
Середньорічна кількість працівників, осіб – всього:	101	100	118	109	109	107,92
в т.ч. в рослинництві	91	91	109	101	101	110,99
в тваринництві	10	9	9	8	8	80,00
Річна праці продуктивність, тис. грн. – всього:	162,92	266,03	133,85	188,76	143,67	88,18
в т.ч. в рослинництві	163,03	275,49	130,1	187,57	140,11	85,94
в тваринництві	161,98	170,36	179,27	203,75	188,63	116,45

Здійснивши аналіз трудових ресурсів ТОВ Агрофірма «Весна» зазначимо, що середньорічна кількість працівників з 2015 р. по 2019 має позитивну тенденцію, а в 2018 році в порівнянні з 2017 роком зменшилась на 9 чоловік це зумовлено виробничими потребами господарства. В 2019 році даний показник залишився на рівні 2018 року. Річна продуктивність праці в 2019 році в порівнянні з 2015 роком збільшилась на 19,25 тис. грн.

Підводячи підсумки результатів організаційно-економічної характеристики ТОВ Агрофірма «Весна» В таблиці 2.6. проаналізовано основні показники діяльності виробничо-господарської.

Таблиця 2.6

Ключові показники виробничо-господарської діяльності

ТОВ Агрофірма «Весна»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2019 р. у % до 2015 р.
Приходиться основних фондів на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	128,77	210,19	323,73	382,88	394,57	306,41
Вироблено валової продукції в постійних цінах, тис. грн. в розрахунку на: - 100 га с.-г. угідь	406,2	698,42	439,47	558,34	411,02	101,19
- 1 грн. основних фондів	3,15	3,32	1,35	1,46	1,04	33,07
- 1 середньорічного робітника	162,92	266,03	133,85	188,75	143,67	88,18
Урожайність, ц/га - зернових і зернобобових	30,19	56,52	20,64	44,17	31,15	103,18
- соняшника	23,88	26,89	17,06	30,26	20,33	85,12
Рівень рентабельності, %	36,02	51,78	3,81	0,07	6,59	18,29

Проаналізувавши таблицю 2.6. наголосимо на тому, що в 2019 році рівень рентабельності має тенденцію до збільшення і складає 6,59 %, що на 6,52% більше ніж в 2018 році. Урожайність зернових та зернобобових в 2016 та 2017 роках мала тенденцію до збільшення з 30,19 ц/га до 56.52 ц/га в 2018 році спостерігається тенденція зменшення даного показника, найвищий

показник зазначений у 2015 році 56,5 ц/га. Відносно показника рентабельності доцільно зауважити, що на протязі досліджуваного періоду спостерігається зниження показників рентабельності. У 2019 році рівень рентабельності підприємства склав 6,59%, що на 18,29 5 менше ніж у 2015 році. Така тенденція є негативною для підприємства.

Динаміка рівня рентабельності ТОВ Агрофірма «Весна» представлена на рисунку 2.2.

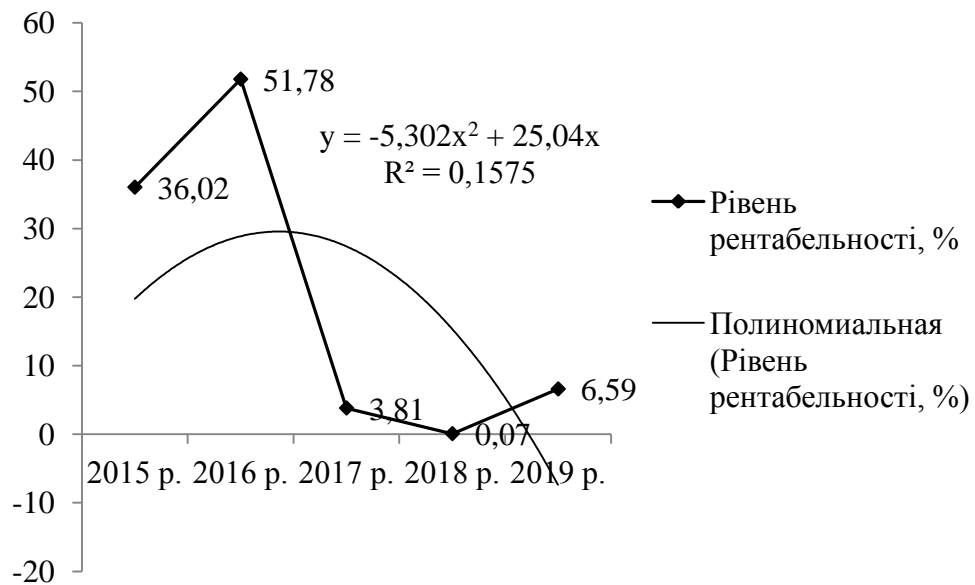

Рис. 2.2. Динаміка рівня рентабельності ТОВ Агрофірма «Весна».

Аналіз рисунка 2.2. свідчить про те, що рівень рентабельності ТОВ Агрофірма «Весна» з 2015 року по 2019 рік стрімко знижувався з 36,02% в 2015 році до 6,59% у 2019 році, дана ситуація на підприємстві вимагає впровадження стабілізаційних заходів по економічному оздоровленню підприємства.

2.2 Аналіз фінансового стану ТОВ Агрофірма «Весна».

У своїх працях Білик М.Д. зазначав: «за сучасних економічних умов діяльність кожного підприємства є предметом уваги багатьох учасників ринкових відносин, особливо тих, хто зацікавлений у результаті його

функціонування. Підприємства несуть повну відповідальність за результати своєї діяльності перед співвласниками, працівниками, акціонерами, кредиторами. Важливу роль у забезпеченні ефективного господарювання на підприємствах відіграє аналіз фінансового стану підприємств, який є підґрунтям формування фінансових, економічних та інших даних й які, своєю чергою, впливають на процес прийняття фінансових та інвестиційних рішень» [11, с. 374].

Аналіз майнового стану ТОВ Агрофірма «Весна» представлений в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7.

Динаміка показників майнового стану ТОВ Агрофірма «Весна»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р. (+;-)
Частка оборотних фондів виробничих	0,10	0,11	0,18	0,08	0,09	-0,01
Частка засобів основних в активах	0,23	0,31	0,38	0,41	0,36	0,12
Коефіцієнт зносу засобів основних	0,51	0,40	0,41	0,44	0,50	-0,01
Коефіцієнт оновлення засобів основних	0,24	0,32	0,22	0,19	0,08	-0,16
Частка довгострокових інвестицій фінансових в активах	0,00	0,00	0,00	126,00	126,00	126,00
Частка активів оборотних виробничих	0,07	0,07	0,11	0,05	0,06	-0,02
Частка оборотних фондів виробничих в коштах обігових	0,10	0,11	0,18	0,08	0,09	-0,01
Коефіцієнт активів мобільності	2,59	2,09	1,57	1,36	1,73	-0,87

Проаналізувавши таблицю 2.7. варто відмітити, що частка фондів оборотних виробничих за досліджуваний період зменшилась на 0,01. Частка засобів основних в активах за досліджуваний період збільшилась на 0,12. Коефіцієнт активів мобільності свідчить про рівень покриття необоротних

активів ліквідними активами в 2019 році в порівнянні з 2015 роком цей показник зменшився на 0,87. Для підприємства така ситуація оцінюється як негативна, та потребує прийняття дієвих управлінських рішень.

Підводячи підсумки аналізу майнового стану ТОВ Агрофірма «Весна» зауважимо, що забезпечення майном підприємства є задовільним, проте потрібно активніше здійснювати оновлення засобів основних.

В додатку А представлено аналіз показників ділової активності ТОВ Агрофірма «Весна» за 2015-2019 роки.

Здійснивши аналіз додатку А варто звернути увагу на те, що оборотність коштів обігових свідчить про кількість оборотів, які ці кошти проводять у плановий період. Коефіцієнт оборотності обігових коштів в 2019 році в порівнянні з 2015 роком збільшився на 0,18, це свідчить про ефективне використання обігових коштів.

Фондовіддача може бути розрахована і для всіх фондів, і тільки для їх частини. В 2019 році в порівнянні з 2015 роком фондовіддача зменшилась на 1,13 така зміна є негативною для підприємства і свідчить про неефективне використання засобів праці на підприємстві.

Коефіцієнт оборотності запасів виступає прямим показником операційної ефективності підприємства для управління своїми активами». Коефіцієнт оборотності запасів в 2019 році в порівнянні з 2015 роком збільшився на 1,41 і в 2019 році склав 2,55 оборотів. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості має від'ємну тенденцію.

Даний факт свідчить про те, що зростає час повернення дебіторської заборгованості, дане явище є негативним адже чим більша кількість оборотів, тим швидше підприємство повертає грошові кошти від дебіторів.

Грещак М.Г. стверджує, що: «рентабельність – це відносний показник ефективності діяльності суб'єктів господарювання, який відображає відношення отриманого ефекту з наявними або використаними ресурсами. Показники рентабельності характеризують здатність понесених витрат (використаних ресурсів) окупитися, що є основою подальшої діяльності

підприємства» [23, с. 58].

В таблиці 2.8. проаналізована зміна показників рентабельності ТОВ Агрофірма «Весна» за 2015-2019 роки.

Таблиця 2.8

Аналіз зміни показників рентабельності ТОВ Агрофірма «Весна», %

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р. (+;-)
Активів рентабельність за прибутком від діяльності звичайної	17,32	39,43	4,45	2,03	13,82	-3,50
Капіталу рентабельність (активів) за прибутком чистим	17,32	39,43	0,72	2,03	13,82	-3,50
Рентабельність власного капіталу	23,07	41,76	0,78	2,33	15,14	-7,94
Рентабельність фондів виробничих	56,23	102,77	1,47	4,43	33,66	-22,58
Рентабельність продукції реалізованої за прибутком від реалізації	20,02	38,57	1,45	-3,71	12,21	-7,81
Рентабельність продукції реалізованої за прибутком від діяльності операційної	26,92	44,44	5,70	3,01	17,50	-9,42
Рентабельність продукції реалізованої за прибутком чистим	21,35	41,80	0,89	2,79	16,67	-4,67
Період окупності капіталу	5,77	2,54	139,17	49,34	7,24	1,46
Період окупності капіталу власного	4,33	2,39	128,65	42,91	6,61	2,27

Термін окупності капіталу власного у 2019 році у порівнянні з 2015 роком збільшився на 1,46 %, це говорить про збільшення періоду, за який капітал власний буде компенсований прибутком чистим. Рентабельність активів за прибутком чистим досягла найбільше значення в 2015 році 39,43%.

Рентабельність фондів виробничих мала від'ємну динаміку в 2019 році в порівнянні з 2015 роком цей показник зменшився на 22,58 %.

Рентабельність власного капіталу максимального значення досягла у 2016 році 41,76% і була високою, але у 2019 році відбулося зменшення даного показника і він досягнув позначки 15,14%.

Динаміка рентабельності капіталу власного графічно представлена на рисунку 2.3.

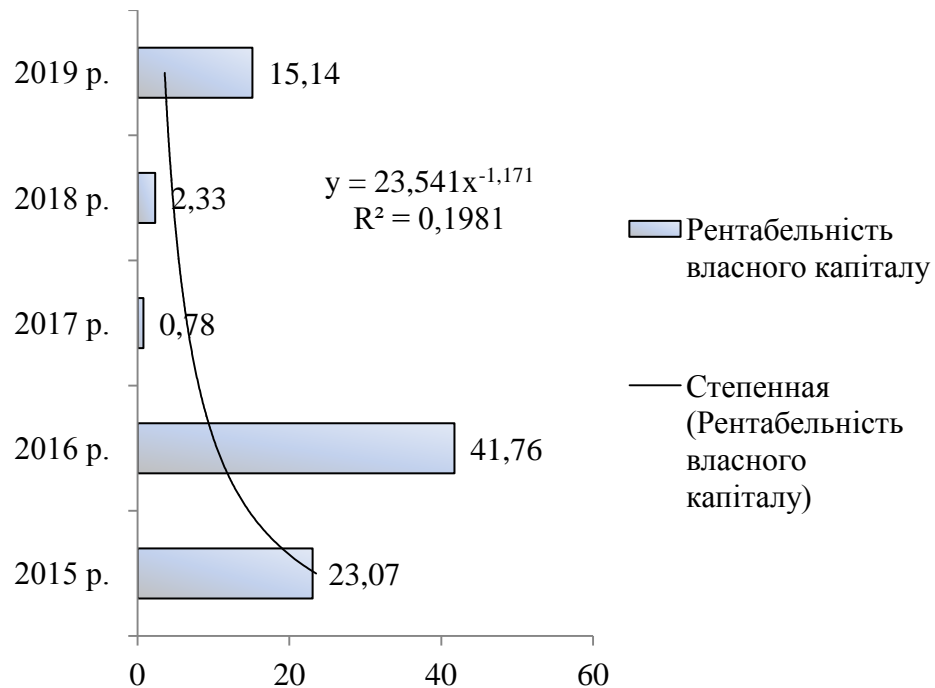

Рис. 2.3. Динаміка рентабельності власного капіталу ТОВ Агрофірма «Весна» за 2015-2019 роки.

Покропивний С.Ф. наголошує: «в умовах економічних перетворень удосконалення оцінювання і прогнозування ліквідності сільськогосподарських підприємств є одним з пріоритетних завдань щодо забезпечення їх фінансової стабільності. Посилення уваги до проблем ліквідності аграрних підприємств визначається необхідністю підвищення ефективності їх діяльності, забезпечення фінансової стабільності розвитку підприємств. Однією із найважливіших складових умов забезпечення фінансової стабільності аграрної галузі є фінансова стабільність кожного підприємства, яка базується на його платоспроможності, ресурсній стійкості, оптимальному співвідношенні власного і позикового капіталу, ефективному механізмі управління ліквідністю підприємства» [26, с.236].

Показники ліквідності підприємства проаналізовані в таблиці 2.9

Таблиця 2.9

Показники ліквідності (платоспроможності) ТОВ Агрофірма «Весна»

Показник	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р. (+;-)
Коефіцієнт ліквідності поточної (коефіцієнт покриття)	3,09	14,67	8,39	4,46	7,26	4,17
Коефіцієнт ліквідності швидкої	1,62	7,75	4,17	2,09	3,95	2,33
Коефіцієнт ліквідності абсолютної	0,09	1,39	0,01	0,00	0,63	0,54
Співвідношення короткострокової дебіторської і заборгованості кредиторської	1,87	129,44	29,48	4,72	46,83	44,96

Проаналізувавши таблицю 2.9. зазначимо, що значення коефіцієнту поточної ліквідності в 2019 році 7,26 говорить про те, що обігових коштів достатньо для погашення боргів на протязі року. Співвідношення заборгованості короткострокової дебіторської та кредиторської за досліджуваний період збільшилося на 44,96 в 2019 у порівнянні з 2015 роком, така ситуація говорить про здатність розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів за 1 рік. Коефіцієнт ліквідності швидкої в 2019 році в порівнянні з 2015 роком збільшився на 2,33 та складає 3,95, дана динаміка для підприємства є позитивною.

На думку Іващенко В.І.: «в умовах постійно діючих дестабілізуючих факторів, будь-який суб'єкт господарювання прагне підвищити ефективність фінансової діяльності. Саме тому визначення рівня фінансової стійкості є одним із головних джерел. В умовах динамічної економіки, що характеризується економічною нестабільністю, одним із головних засобів досягнення ефективності фінансової діяльності підприємства є вироблення та реалізація комплексу заходів, спрямованих на укріплення власної фінансової стійкості» [28, с.115].

Показники стійкості фінансової ТОВ Агрофірма «Весна» представлені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники фінансової стійкості ТОВ Агрофірма «Весна»

Показник	2015р.	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р.(+;-)
Власні кошти обігові (робочий, функціонуючий капітал)	11853,00	20874,00	18354,00	16607,00	22751,00	10898,00
Коефіцієнт забезпечення активів оборотних коштами власними	0,65	0,92	0,88	0,77	0,86	0,21
Маневреність капіталу робочого	0,68	0,48	0,54	0,65	0,51	-0,17
Маневреність власних коштів обігових	0,04	0,10	0,002	0,00	0,10	0,06
Коефіцієнт забезпечення власними коштами обіговими запасів	1,42	2,05	1,84	1,53	1,97	0,54
Коефіцієнт запасів покриття	2,04	2,09	1,89	1,72	1,99	-0,06
Коефіцієнт незалежності фінансової	0,75	0,94	0,92	0,87	0,91	0,16
Коефіцієнт залежності фінансової	1,33	1,06	1,08	1,15	1,10	-0,24
Коефіцієнт маневреності капіталу власного	0,63	0,66	0,58	0,51	0,60	-0,03
Коефіцієнт концентрації капіталу позикового	0,25	0,06	0,08	0,13	0,09	-0,16
Коефіцієнт стабільності фінансової (коефіцієнт фінансування)	3,01	16,98	12,23	6,68	10,47	7,46
Показник левериджу фінансового	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	-0,02
Коефіцієнт стійкості фінансової	0,77	0,95	0,93	0,87	0,91	0,15

Здійснивши аналіз таблиці 2.10 можемо зробити наступні висновки, коефіцієнт фінансової стабільності в 2019 році склав 10,47, такий рівень говорить про, те що ТОВ Агрофірма «Весна» є фінансово стійким підприємством.

Аналізуючи коефіцієнт фінансової незалежності зазначимо, що в 2019 році в порівнянні з 2015 роком він зріс на 0,16 та склав 0,91. Така динаміка говорить про те, що підприємство здатне здійснювати зобов'язання зовнішні за рахунок власних активів, та свідчить про його незалежність від позичальників.

Відносно динаміки власних обігових коштів протязі періоду, що аналізується зазначимо, що вони збільшились і у 2019 році склали 22751,0 тис. грн., що на 4754 тис. грн. більше ніж в 2015 році, така зміна говорить про платоспроможність підприємства і його здатність розширювати господарську діяльність.

Отже, підсумовуючи результати аналізу фінансового стану ТОВ Агрофірма «Весна» доцільно зауважити, що підприємство є фінансово стійким і здатне здійснювати господарську діяльність та розраховуватися за власними зобов'язаннями.

2.3. Оцінка прибутковості ТОВ Агрофірма «Весна» та аналіз факторів впливу на її стан

У ринкових відносинах основною метою ведення бізнесу є фінансовий результат, тобто прибуток. В умовах бурхливого розвитку конкуренції роль і місце прибутку в економічному процесі постійно зростають. Це є головним стимулом для економічної діяльності підприємства та забезпечує інтереси всіх суб'єктів, які беруть участь у цій діяльності: власників бізнесу, персоналу, інвесторів та держави. Це забезпечує економічну стабільність фірми, гарантує її фінансову незалежність. Рівень прибутковості підприємства залежить від ефективності його роботи, збільшення та

зміцнення конкурентних позицій на ринку.

Прибуток посідає ключове місце у бізнесі та виступає одним із ключових показників діяльності підприємства. Він описує здатність розвитку інноваційного, реконструкції і модернізації виробництва свого.

Буркова Л.А. зазначає: «прибуток являється узагальненим показником, що характеризує ефективність діяльності підприємства. Як економічна категорія, прибуток представляє грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основу грошових накопичень суб'єктів господарювання. Підприємство отримує прибуток після того, як готовий продукт буде реалізовано і його вартість набуде грошової форми. Величина отриманого прибутку характеризує ефективність та результати роботи підприємства, фінансовий результат його підприємницької діяльності» [16, с. 51].

Основна мета будь-якого підприємства - забезпечити високий рівень фінансових результатів. Його економічний стан залежить від рівня рентабельності підприємства. Основою забезпечення належного рівня рентабельності є якісний розвиток підприємства. Якість прибутку підприємства характеризує структуру джерел, що формують прибуток підприємства. Високу якість прибутку забезпечують такі показники, як збільшення обсягів реалізованої продукції та зменшення витрат, безпосередньо пов'язаних з її виготовленням. Для успішного розвитку підприємства та національної економіки необхідно забезпечити прибутковість.

Рівень і сума прибутку генерується під дією факторів, котрі мають позитивний і негативний вплив. Усі фактори, котрі мають вплив на прибуток рівень підприємства, розподіляються на зовнішні і внутрішні їх узагальнення наведено у додатку Б.

Романова Т.В. наполягає на тому, що: «Розглянувши фактори, які безпосередньо впливають на збільшення прибутку підприємства, можна зробити висновок, що чинники які може контролювати саме підприємстві – це внутрішні чинники. Одними із найважливіших внутрішніх факторів

зростання прибутку в сучасних умовах є такі: збільшення обсягу готової продукції, зниження її собівартості, підвищення якості, поліпшення асортименту, підвищення ефективності використання виробничих фондів, зростання продуктивності праці. Оскільки, більшу частину прибутку (95-97%) підприємства отримують від реалізації готової продукції, то цій частині прибутку повинна приділятися головна увага» [55].

Також важливою складовою оцінки прибутковості є аналіз формування структури і динаміки доходів ТОВ Агрофірма «Весна», результати розрахунку згруповані в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11.

Аналіз динаміки доходів ТОВ Агрофірма «Весна»

Вид доходів	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення	
						тис. грн.	%
Чистий дохід від продукції реалізації	14765	31238	27652	26994	34522	19757	233,8
Інші доходи операційні	1863	7816	3094	2048	3760	1897	201,8
Дохід від в капіталі участі	0	0	0	0	0	0	0,0
Інші доходи фінансові	11	5	144	10	10	-1	90,9
Інші доходи від діяльності звичайної	3	1	0	126	1	-2	33,3

Здійснивши аналіз таблиці 2.11. вважаємо за необхідне звернути увагу на те, що чистий дохід від реалізації продукції на протязі досліджуваного періоду збільшувався. У 2019 році в порівнянні з 2015 роком даний показник збільшився на 19757 тис. грн. або 133,8 %. Така динаміка для підприємства є позитивною і свідчить про налагоджену систему реалізації виробленої продукції.

Інші операційні доходи також мають позитивну динаміку і в динаміці за досліджуваний період збільшились на 101,8 %. В свою чергу інші доходи від звичайної діяльності за досліджуваний період зменшились. У 2019 році в порівнянні з 2015 роком даний показник зменшився на 66,7 %, дана ситуація

свідчить про відсутність реалізації фінансових інвестицій та майнових комплексів; не операційних курсових різниць; безоплатно отриманих необоротних активів у сумі нарахованої амортизації на такі об'єкти.

На рисунку 2.4. графічно відобразимо динаміку показників чистого доходу від реалізації продукції, а також інших операційних доходів.

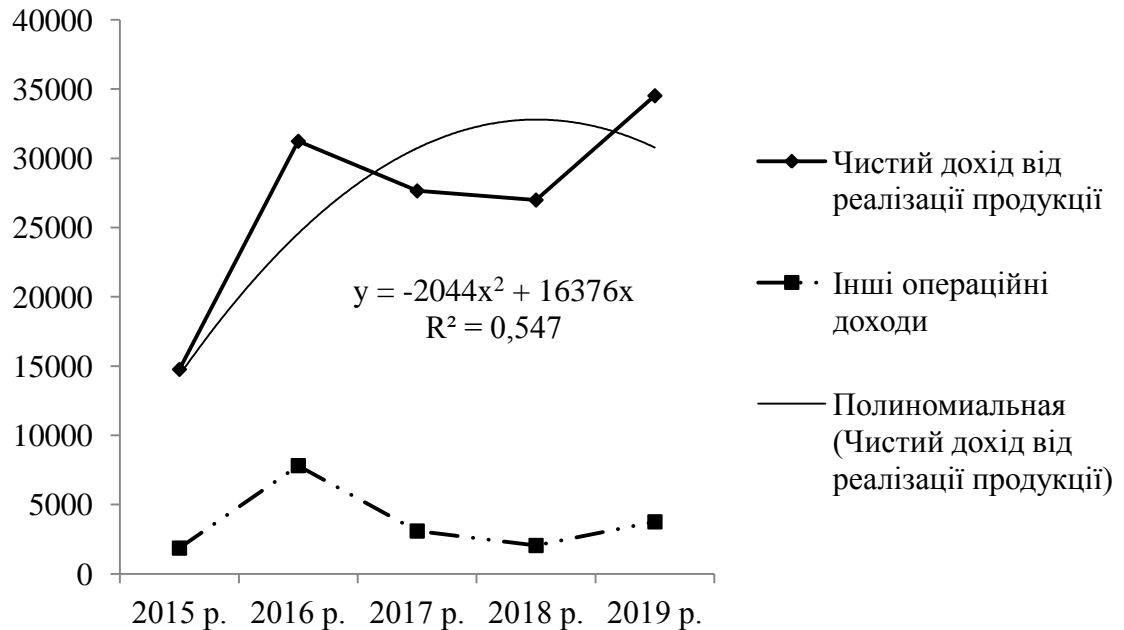

Рис. 2.4. Динаміка показників чистого доходу від реалізації продукції і інших операційних доходів ТОВ Агрофірма «Весна» за 2015-2019 роки.

Аналізуючи рисунок 2.4. наголосимо на тому, що в майбутніх періодах за допомогою лінії тренда прогнозується тенденція до зменшення досліджуваних показників.

Діяльність компанії повинна бути спрямована на поліпшення ціноутворення. Якщо прибутковість на одиницю продукції низька, збільшення обсягу продажів не призведе до збільшення прибутку. Тому найкращою дією буде підвищення цін на продукцію та зменшення витрат. Як результат, підвищення ціни призведе до певного зменшення обсягу продажів. Але коли продажі компенсуються підвищеною ціною, ними можна пожертвувати.

Також Романова Т.В. зазначає, що: «значна увага за сучасного стану

економіки приділяється методам управління витратами на підприємстві, до них належить управлінський облік. При використанні методів управління витратами можна своєчасно попередити відхилення від норми запланованих витрат, контролювати величину витрат та раціоналізувати їх структуру. Також на рівень прибутку впливає структура продукції, що випускає підприємство. Величина отриманого прибутку залежить від частки рентабельної продукції. Чим більше у підприємства малорентабельної продукції тим менший прибуток воно отримає. Для забезпечення підприємства прибутком важливим є розробка та впровадження у виробництво нової продукції» [55].

Линник О.І. вважає, що: «значним фактором, що впливає на збільшення прибутку є оновлення основних засобів. Технічне переозброєння виробництва оптимізує рівень економічних показників діяльності підприємства. При застосуванні напрямів підвищення продуктивності праці та економії трудових ресурсів, відбувається збільшення прибутку. Резервом збільшення прибутку є забезпечення належної якості продукції та ліквідація браку. Прибуток підприємства являється основним джерелом, що забезпечує фінансовий розвиток підприємства, покращення та оновлення його матеріально-технічної бази, забезпечує сприятливим кліматом для інвестування. Тобто діяльність підприємства повинна бути спрямована на забезпечення належного рівня прибутку та його стабільності» [39, с. 148].

У сучасному стані економіки, коли умови для розвитку підприємств несприятливі, а конкуренція на ринку швидко розвивається, роль і значення прибутку для підприємств набуває все більшого значення. Оскільки прибуток є основним фінансовим показником підприємств та джерелом фінансування його подальшого розвитку, діяльність підприємств повинна бути спрямована на максимізацію прибутковості виробництва. З метою підвищення ефективності діяльності підприємств та підвищення прибутковості необхідно здійснити комплекс заходів, спрямованих на аналіз та оцінку, для збільшення виробництва, зменшення виробничих витрат шляхом мінімізації витрат,

розробки та впровадження нової продукції, вдосконалення техніко-технологічної бази. Впровадження постійного та ефективного контролю за витратами, підвищення продуктивності праці та більш ефективного використання наявного потенціалу підприємства. Також для вдосконалення діяльності підприємства та його подальшого розвитку необхідно розробити конкретну стратегію управління підприємством, яка буде спрямована на поліпшення факторів, що безпосередньо формують прибуток. Ефективне управління прибутком забезпечить перспективи досягнення бажаного рівня рентабельності.

Висновки до розділу 2.

1. Загальна земельна площа ТОВ Агрофірма «Весна» на протязі досліджуваного періоду зменшилась на 4,6 % за рахунок здавання земельних угідь в оренду, таким чином зменшились і площа с-г угідь. Перерозподіл с-г угідь та ріллі на одного робітника зменшився. У 2019 році в порівнянні з 2015 роком частка сільськогосподарських угідь, яка припадає на одного робітника зменшилась на 5,2 га. або 12,85 %, а частка ріллі, яка припадає на одного робітника зменшилась на 5,7 га., 14,28 %. Дані зміни пояснюються коливанням динаміки кількості працівників за досліджуваний період.

2. Аналізуючи товарну продукцію підприємства варто зазначити, що найбільшу питому вагу в структурі товарної продукції займає кукурудза на зерно – 12675,38 тис. грн. в середньому за п'ять років. На протязі трьох років спостерігається динаміка росту вирощування продукції рослинництва з 76,4 % у 2015 році до 95,5 % у 2019 році, а в 2018 та 2019 роках даний показник в порівнянні з 2015 р. майже не змінився, а виробництво продукції тваринництва, навпаки, зменшилося з 10,9% до 5,62% за рахунок зменшення поголів'я худоби. Серед продукції рослинництва вирощування кукурудзи на зерно збільшилось на 48,11 %.

3. За період дослідження збільшувалась середньорічна вартість

основних фондів з 5216,5 тис. грн. в 2015 році до 15033 тис. грн. в 2019 році. Дана динаміка переважно відбувалася за рахунок збільшення основних засобів, а саме придбання автомобілів, тракторів, комбайнів та іншої техніки. Середньорічна вартість оборотних фондів за досліджуваний період також мала позитивну динаміку. У 2019 році середньорічна вартість оборотних фондів ТОВ Агрофірма «Весна» складала 23892 тис. грн., що на 62,46 % більше ніж у 2015 році.

4. Частка оборотних виробничих фондів за досліджуваний період зменшилась на 0,01. Частка основних засобів в активах за досліджуваний період збільшилась на 0,12. Коефіцієнт мобільності активів свідчить про рівень покриття необоротних активів ліквідними активами в 2019 році в порівнянні з 2015 роком цей показник зменшився на 0,87. Для підприємства така ситуація оцінюється як негативна, та потребує прийняття дієвих управлінських рішень.

5. Термін окупності капіталу власного у 2019 році у порівнянні з 2015 роком збільшився на 1,46 %, це говорить про збільшення періоду, за який капітал власний буде компенсований прибутком чистим. Рентабельність активів за прибутком чистим досягла найбільше значення в 2015 році 39,43%. Рентабельність виробничих фондів мала від'ємну динаміку в 2019 році в порівнянні з 2015 роком цей показник зменшився на 22,58 %. Рентабельність власного капіталу максимального значення досягла у 2016 році 41,76% і була високою, але у 2019 році відбулося зменшення даного показника і він досягнув позначки 15,14%.

6. Коефіцієнт ліквідності швидкої в 2019 році в порівнянні з 2015 роком збільшився на 2,33 та складає 3,95, дана динаміка для підприємства є позитивною.

7. Відносно динаміки власних обігових коштів протяжі періоду, що аналізується зазначимо, що вони збільшились і у 2019 році склали 22751,0 тис. грн., що на 4754 тис. грн. більше ніж в 2015 році, така зміна говорить про платоспроможність підприємства і його здатність розширювати господарську

діяльність.

8. Чистий дохід від реалізації продукції на протязі досліджуваного періоду збільшувався. У 2019 році в порівнянні з 2015 роком даний показник збільшився на 19757 тис. грн. або 133,8 %. Така динаміка для підприємства є позитивною і свідчить про налагоджену систему реалізації виробленої продукції. Інші операційні доходи також мають позитивну динаміку і в динаміці за досліджуваний період збільшились на 101,8 %. В свою чергу інші доходи від звичайної діяльності за досліджуваний період зменшились. У 2019 році в порівнянні з 2015 роком даний показник зменшився на 66,7 %, дана ситуація свідчить про відсутність реалізації фінансових інвестицій та майнових комплексів; не операційних курсових різниць; безоплатно отриманих необоротних активів у сумі нарахованої амортизації на такі об'єкти.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Факторний аналіз прибутку ТОВ Агрофірма «Весна».

Прибуток - один із узагальнюючих показників, що характеризує результат кінцевий роботи підприємства аграрного. Розмір прибутку залежить від формування коштів оборотних, реалізації зобов'язань перед бюджетом і партнерами виробничими, платоспроможності, розподілу коштів на заробітну плату тощо. Сума прибутку відображає всі сторони господарювання суб'єкта: машини і технології, товар якість, виробництва організація і управління, промисловість та особливості інші специфічні господарства сільського. Отже, аналіз факторний прибутку виступає умовою необхідною дієвого управління доходами і витратами підприємства, збільшення розміру його і прибутковості збільшення.

Покропивний С.Ф. висловлює думку відносно того, що: «вплив окремих чинників на зміну результативних показників оцінюють за допомогою факторного аналізу, реалізація якого передбачає виконання таких стадій: постановка мети аналізу, вибір факторних показників; визначення типу залежності; побудова факторної моделі; вибір методу факторного аналізу; формування висновків і рекомендацій» [51, с. 345].

В ході аналізу факторного використовуються відповідні методи та дослідження прийоми. Широке використання комп'ютерних інформаційних систем дає змогу вирішувати проблеми аналізу багатовимірного із виявленням і оцінкою кількісною сили впливу факторів багатьох, а також прогнозувати і моделювати економічно розвиток явищ соціальних і процесів.

На думку Чухно А.С.: «розрізняють такі види факторного аналізу: однорівневий і багаторівневий, ретроспективний і перспективний, детермінований і стохастичний. На наш погляд, найбільш широкого поширення у діяльності сільського господарства набув ретроспективний

аналіз. З його допомогою вивчають причини того, що відбулося, наприклад, чому досягнуто саме таких фінансових результатів. На практиці факторний аналіз переплітається з перспективним, тому що аналіз важливо проводити заради прийняття управлінського рішення з певної проблеми» [69, с. 5].

Вплив показників факторних на зміну ефективного у звітному році порівняно з попереднім можна визначити одним із методів факторного аналізу: ланцюгові заміщення, абсолютні та відносні різниці, індекс, логарифмізація, інтеграція та ін. Перший чотири з цих методів засновані на методі елімінації. Усунення означає усунення, усунення впливу всіх факторів на значення показника результативності, крім одного. Використовуючи цю методику, спираючись на наведені дані в таблиці 3.1 визначимо вплив кожного чинника на прибуток від реалізації в ТОВ Агрофірма «Весна».

Таблиця 3.1.

Вихідні дані для факторного аналізу прибутку ТОВ Агрофірма «Весна»

Показник	2018 рік базисний, x_0	2019 рік звітний, x_1	Зміна Δ_x
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (В)	26994	34522	7528
Собівартість продукції реалізованої (С)	26973	29551	2578
Інші доходи операційні (ОД)	2048	3760	1712
Адміністративні витрати (АВ)	798	720	-78
Витрати на збут (ЗВ)	225	37	-188
Інші витрати операційні (ІОВ)	233	1932	1699
Доходи фінансові (ФД)	10	10	0
Витрати фінансові (ФВ)	197	297	100
Фіксований податок	30	31	1
Чистий прибуток (ЧП)	752	5756	5004

Вплив показників факторних на прибуток (результативний показник) доцільно представити у вигляді моделі адитивної:

$$\text{ЧП} = \text{В} - \text{С} + \text{ОД} - \text{АВ} - \text{ЗВ} - \text{ІОВ} + \text{ФД} - \text{ФВ} - \text{ПНП} \quad (3.1)$$

Відомим є той факт, що величина від реалізації виручки залежна від факторів таких: реалізації ціни, частки товару кожного в обсязі загальному продажів і кількості продукції проданої. Тому залежність можна записати такою формулою:

$$V = C * PV * N \quad (3.2)$$

де PV - вага питома певного виду продукції реалізованої у обсязі загальному; N - обсяг реалізації; C - ціна одиниці продукції.

Факторну модель собівартості продукції реалізованої доцільно представити у вигляді наступному:

$$C = N * PV * V_{\text{змін}} \quad (3.3)$$

де PV - вага питома певного виду реалізованої продукції у обсязі загальному; N - обсяг продукції виробництва; $V_{\text{змін}}$ - витрати змінні на виробництво продукції одиниці (собівартість продукції одиниці).

Застосовуючи інформацію Звіту про результати фінансові, неможливо розрахувати вплив усіх факторів вищезазначених на результат фінансовий, адже не відомі продукції реалізованої і виготовленої частка, ні обсяг виробництва і реалізації, ціна і собівартість продукції одиниці. В той же час, розраховуючи індекс середній цін, з'являється можливість визначити вплив на величину зміни прибутку чистого в цінах, продажах, продукції випуску.

З метою визначення цін індексу використаємо формулу:

$$I_p = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_{10}} \quad (3.4)$$

де $p_1 q_1$ - відповідно продукції одиниці ціна у періоді звітному і базисному; $p_0 q_{10}$ - кількість продукції реалізованої у періоді звітному.

Відповідно до проведених обчислень, цін індекс становить 0,89 тобто, ціни на продукцію у періоді звітному зменшились на 13%.

Розрахуємо вплив факторів на зміну від реалізації виручки за використовуючи формулу:

$$\Delta B_{\text{заг}} = B_1 - B_0 = 34522 - 26994 = 7528 \text{ (тис. грн.)}$$

За період звітний виручка від продукції реалізації зросла на 7528 тис. грн. за рахунок двох чинників: ціни реалізації і об'єму продукції реалізованої (з урахуванням структури). Вплив даних чинників представляємо так:

$$\Delta B_{\text{ц}} = \frac{B_1 - B_0}{I_{\text{ц}}} = \frac{34522 - 26994}{0,89} = 8458 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta B_{\text{НВП}} = \frac{B_1}{I_{\text{ц}} - B_0} = \frac{34522}{0,89 - 26994} = 11795 \text{ тис. грн.}$$

Отже, при зменшенні ціни від реалізації виручка зросла на 8458 тис. грн., а збільшення виробництва обсягу спонукало до збільшення від реалізації виручки на 11795 тис. грн. За такою ж методикою розраховується чинників вплив на зміну собівартості продукції реалізованої:

$$\Delta C_{\text{заг}} = C_1 - C_0 = 29551 - 26973 = 2578 \text{ (тис. грн.)}$$

Припустимо, що продукції одиниці собівартість знизилась лише за рахунок чинників зовнішніх, під впливом цін зміни, тоді:

$$\Delta C_{\text{ц}}(B_{\text{змін}}) = C_1 - \frac{C_1}{I_{\text{ц}}} = 29551 - \frac{29551}{0,89} = -3652 \text{ (тис. грн.);}$$

$$\Delta C_{\text{НВП}} = C_1 - \frac{I_{\text{ц}}}{C_0} = 29551 - \frac{0,89}{26973} = 29551 \text{ (тис. грн.);}$$

Отже, за рахунок зростання виробництва обсягу продукції собівартість

зросла на 29551 тис. грн., за рахунок зміни цін – на 3652 тис. грн.

Зміна цін вплинула на чистий прибуток за двома показниками: виручка від реалізації та собівартість. Більше того, вплив зміни ціни на величину чистого прибутку у виручці та собівартості є різноспрямованим: зростання виручки від реалізації сприяє зростанню чистого прибутку, а збільшення собівартості - зменшенню прибутку. Враховуючи вищесказане, вплив зміни цін на чистий прибуток можна визначити наступним чином:

$$\Delta\Pi_{\text{ц}} = \Delta B_{\text{ц}} - C_{\text{ц}} = 8458 - (-3652) = 12110 \text{ тис. грн.}$$

При визначенні чинника впливу зміни розмірів витрат адміністративних, на збут витрат і інших витрат операційних на зміну прибутку чистого, враховувати слід, що це фактор впливу оберненого прибутку відносно. В зв'язку із цим до формули розрахункової застосовується знак від'ємний:

$$\Delta\Pi_{\text{в}} = |(AB_1 + 3B_1 + IOB_1) - (AB_0 + 3B_0 + IOB_0)| \quad (3.5)$$

де $\Delta\Pi_{\text{в}}$ - зміна прибутку чистого за рахунок зміни величини зазначених витрат.

$$\Delta\Pi_{\text{в}} = |(AB_1 + 3B_1 + IOB_1) - (AB_0 + 3B_0 + IOB_0)| = 1433 \text{ тис. грн.}$$

Це свідчить про те, що перевитрати за витратами непрямыми призвели до зниження прибутку у році звітному на 1433 тис. грн.

Розрахунок впливу зміни фінансових величини і інших доходів операційних на зміну прибутку чистого розраховуємо за формулою:

$$\Delta\Pi_{\text{ФД,ОД}} = (\text{ФД}_1 + \text{ОД}_1) - (\text{ФД}_0 + \text{ОД}_0) \quad (3.6)$$

$$\Delta\Pi_{\text{ФД,ОД}} = (10 + 3760) - (10 + 2048) = 1712 \text{ (тис. грн.)}$$

Вплив витрат величини на податок фіксований розраховується за формулою:

$$\Delta\Pi_{\text{ПНП}} = -(\text{ПНП}_1 - \text{ПНП}_0) \quad (3.7)$$

де ПНП - зміна прибутку чистого під впливом зміни податку фіксованого. В наших розрахунках вплив становить:

$$\Delta\Pi_{\text{ПНП}} = -(31 - 30) = 1 \text{ (тис. грн.)}$$

Вплив чинників на розмір прибутку чистого ТОВ Агрофірма «Весна» узагальнений в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Вплив чинників на прибуток чистий ТОВ Агрофірма «Весна»

Показник	Сума, тис. грн.
Зміна цін	12110
Обсяг продукції реалізованої	11795
Обсяг продукції виробленої	29551
Адміністративні витрати, витрати на збут, інші витрати операційні	1433
Фінансові доходи, доходи операційні	1712
Фінансові витрати	-
Фіксований податок	1
Всього	56602

Підводячи підсумок, ми наголошуємо, що основою для аналізу балансового прибутку сільськогосподарських підприємств, як і будь-яких інших підприємств, є сума балансового прибутку, зафіксована в балансі доходів і витрат, тобто у фінансовій звітності підприємство. Аналіз показників отримання балансового прибутку необхідно аналізувати за його складовими: прибуток від реалізації основних фондів, прибуток від інших

продажів, прибуток (збитки) від позареалізаційної діяльності. Всі статті позареалізаційних доходів (витрат) слід аналізувати з точки зору виявлення причин їх виникнення та можливих заходів, які можна вжити для їх зменшення та усунення в майбутньому, що може суттєво підвищити прибутковість підприємства.

3.2. Прогнозування прибутку підприємства з використанням методу екстраполяції

За умов розвитку відносин ринкових дієвість фінансово-господарської діяльності підприємства залежить від планування фінансового, отже, безпосередня роль належить прогнозуванню результатів фінансових підприємства. Досвід країн розвинутих свідчить, що прибутку прогнозування як підсумкового абсолютного показника підприємства дає можливість уникнути прорахунків значних і пов'язаних збитків з ними. З метою нейтралізації збитків і покращення показників фінансових, прибуток компанії вимагає постійного аналізу і прогнозування. Тому питання визначення і застосування моделі прогнозу на рівні підприємства є дуже важливим.

Сисоєва І.М. зазначає: «одна з найскладніших проблем системи управління – передбачити майбутнє і віднайти ефективні рішення в умовах невизначеності. Інструментом мінімізації невизначеності є прогнозування, а прогнозом називають науково обґрунтований висновок про майбутні події, про перспективи розвитку про можливі наслідки управлінських рішень. Прогнозування – обов'язковий передплановий етап, виступає як джерело необхідної інформації для розробки стратегії розвитку і цілей виробництва та як метод визначення кількісних характеристик розробленого стратегічного плану розвитку» [62].

За твердженням Шулікова А.Е.: «статистичний прогноз – це ймовірнісна оцінка можливості розвитку того чи іншого об'єкта (процесу) і

його ознак у майбутньому. Об'єктом статистичного прогнозування можуть бути ті економічні явища і процеси, управління й планування розвитку яких утруднено через дію багатьох факторів. Необхідність прогнозування прибутку обумовлена тим, що через часті зміни в економіці без прогнозу показників фінансових результатів підприємство не зможе планувати розвиток матеріально-технічної бази, свої витратні статті, віддача яких не співпадає в часі з їх здійсненням. Також прогнозування надає можливість отримання науково-обґрунтованого висновку про їх можливі фінансові результати, термін досягнення бажаних результатів або навпаки – застерегти про небажані зміни та необхідність прийняття певних рішень» [74, с. 126].

У процесі прибутку планування підприємства використовуватися можуть різноманітні прогнозування методи, основні з них представлено в додатку В.

Здійснивши аналіз методів основних прибутку прогнозування, виявлено, що найбільш відомим і дієвим є екстраполяції метод. Саме цей метод доцільно застосовувати для прогнозування короткострокового результатів фінансових підприємства.

На думку James W. Taylor: «метод екстраполяції полягає у застосуванні такої функції прогнозу, для побудови якої всім спостереженням певного часового періоду надається однакова вагомість» [1].

За твердженням Єріна А.М.: «мета прогнозу за методом екстраполяції – показати, до яких результатів можна дійти в майбутньому, якщо рухатися до нього з тією самою швидкістю або прискоренням, що й у минулому. Прогноз визначає очікувані варіанти економічного розвитку виходячи з гіпотези, що основні фактори і тенденції минулого періоду зберуться на період прогнозу або що можна обґрунтувати і врахувати напрямок їхніх змін у розглянутій перспективі» [29, с. 85].

В таблиці 3.3. представлені вихідні дані для здійснення прогнозування прибутку ТОВ Агрофірма «Весна» з використанням методу екстраполяції

Для здійснення прогнозу на основі методу екстраполяції було обрано

показник обсягу прибутку чистого і прибутку операційного ТОВ Агрофірма «Весна», оскільки його спадання відбувалося лише у низхідному напрямку, що виступає обов'язковим для застосування відповідного методу екстраполяції.

Таблиця 3.3.

Вихідні дані для здійснення прогнозування прибутку ТОВ Агрофірма «Весна» з використанням методу екстраполяції

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Прибуток чистий тис. грн.	4203	13059	1516	752	5756
Прибуток операційний тис. грн.	14765	31238	27652	26994	34522

Лінійна функція прибутку прогнозу ТОВ Агрофірма «Весна» за методом екстраполяції тренду простого виглядає так:

$$Y = a + b * t \quad (3.8)$$

де t – період спостереження.

Отож, з прогнозуємо обсяг прибутку чистого і прибутку від діяльності операційної ТОВ Агрофірма «Весна» на ступні 3 роки.

Для реалізації поставленого завдання в рівняння (3.8) підставимо замість залежної змінної Y обсяг прибутку чистого підприємства (Pr), замість змінної незалежної t – номер порядковий року. Провівши аналіз регресійний і отримавши параметрів значення a і b , наше тренду рівняння матиме вигляд наступний:

$$Pr = 1377,8 - 3780,5 * t \quad (3.9)$$

За такою ж методикою знаходимо тренду рівняння, котре відображає залежність прибутку операційного :

$$OPr=1728-4641,6*t \quad (3.10)$$

де OPr – прибуток від операційної діяльності підприємства.

Підставивши в рівняння замість значення t номер порядковий років (2020-2022 рр.), прогнозовані значення отримаємо прибутку чистого (збитку) та прибутку (збитку) від діяльності операційної ТОВ Агрофірма «Весна» на 2020-2022, динаміку отриманих показників відобразимо на рисунку 3.1.

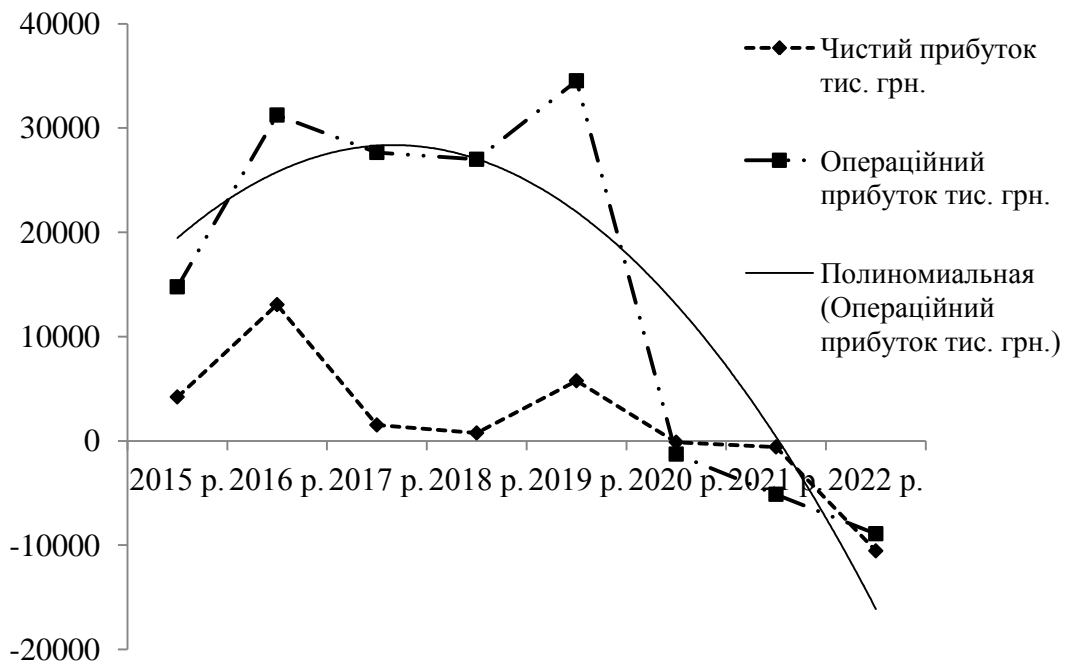

Рис. 3.1. Прогнозні значення чистого прибутку (збитку) і прибутку (збитку) від операційної діяльності ТОВ Агрофірма «Весна».

В результаті розрахунків із використанням методу екстраполяції ми наголошуємо, що існує тенденція до зменшення чистого прибутку досліджуваного підприємства. Зміна цього показника безпосередньо залежить від величини прибутку від операційної діяльності підприємства.

Аналізуючи рисунок 3.1. зазначимо, що за умов незмінних діяльності прибуток операційний підприємства падатиме надалі, що вже в 2020 році призвести може до збитковості ТОВ Агрофірма «Весна». Підтвердженням цьому є той факт, що згідно даних прогнозних у 2020 році збиток від діяльності операційної складатиме -1277 тис. грн., у 2021 році – 5129 тис.

грн.. а у 2022 році досягне – 8910 тис. грн.. Відповідно, негативним є і результат фінансовий підприємства: за 2020 рік обсяг збитку прогнозованого складає 134 тис. грн., за 2021 рік – 5191 тис. грн., у 2022 році 1055 тис. грн.. Як бачимо, починаючи з 2021 року обсяг збитків прогнозованих від діяльності операційної виступає більшим ніж збиток загальний, це свідчить про те, що підприємство у періодах майбутніх може мати прибуткову фінансову чи діяльність інвестиційну.

Грунтуючись на методі екстраполяції було встановлено, що у найближчі роки ТОВ Агрофірма «Весна» в постійних робочих умовах може стати збитковим. Швидкими темпами падіння чистого прибутку свідчить про наявність низки проблем на підприємстві і, насамперед, в операційній діяльності, що є основою підприємства і є основним фактором формування прибутку. Для поліпшення фінансового становища необхідно взяти термінових заходів щодо вдосконалення їх діяльності.

Іванюта С.М звертає увагу на те, що: «основна перевага методу екстраполяції тренду полягає у тому, що він базується на цифрових даних, а не на думці експерта. Він може бути ефективно застосований для прогнозування фінансових результатів підприємства. Для складання прогнозу на довгостроковій основі потрібно мати велику історію даних. Однак, головним недоліком можна вважати те, що припущення, яке приймається при застосуванні аналізу рядів динаміки, може бути помилковим – майбутнє, насправді, може бути не схожим на минуле» [33].

Морозов Ю.П. зазначає: «здійснення надійного та адекватного прогнозу є ефективним інструментом у плануванні діяльності підприємства, завдяки чому можна своєчасно реагувати на зміни та запобігти небажаних результатів. Методи екстраполяції тенденції сьогодні при короткостроковому прогнозуванні є найпоширенішими з усієї сукупності методів прогнозування. Обумовлено це високим рівнем розробленості методичного апарату, швидкістю розрахунків в оперативному режимі часу. На основі методу екстраполяції підприємство може здійснити прогноз фінансових результатів

на найближчий період, що має велике значення для стратегічного планування розвитку підприємств» [46, с. 60].

Однак важливо пам'ятати, що фінансові прогнози не можна робити з великою точністю, оскільки може відбуватися багато подій, які спричиняють невідповідність між реальністю та прогнозом. Тому очікувані прогнозні показники вважатимуться доречними за стабільних умов роботи підприємства.

3.3. Пріоритетні напрями удосконалення управління прибутком ТОВ Агрофірма «Весна»

Прибуток підприємства є важливим інструментом ефективного розвитку, а пріоритетом розвитку підприємства є використання ефективних інструментів управління підприємством при здійсненні підприємницької діяльності, особливо при застосуванні методів управління прибутком та поліпшенні прибутковості підприємства.

Прибуток - це прояв доходу власника підприємства, який вклав свій капітал з метою досягнення певного комерційного успіху, але прибуток описує лише ту частину доходу, яка не оподатковується в результаті діяльності.

Самойленко О.А. стверджує, що: «узагальнюючим фінансовим показником діяльності підприємства є його валовий прибуток - загальна сума прибутку підприємства від усіх видів діяльності за звітний період, включаючи прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), у тому числі продукції допоміжних і обслуговуючих виробництв, основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей тощо. Дослідження ролі і значення прибутку в розвитку підприємства показує, що прибуток - один з головних аспектів діяльності підприємства. Це визначає необхідність ефективного і безперервного управління ним» [58].

Керування прибутком представляє собою процес знаходження та

прийняття рішень управлінських за всіма ключовими аспектами його накопичення, розподілу та використання в умовах підприємства. Ключовою метою керування прибутком виступає знаходження шляхів найефективнішого його генерування та розподілу оптимального, що покликані забезпечувати розвиток діяльності підприємства і збільшення його вартості ринкової.

Масюк Ю.В. і Волошина К.І. наголошують на тому, що: «метою управління прибутком є забезпечення збільшення добробуту власників підприємств на цей момент і у перспективі. Ця мета повинна забезпечувати одночасно гармонізацію інтересів власників з інтересами держави і персоналу підприємства. На кожному підприємстві повинні передбачатися планові заходи по збільшенню прибутку. У загальному плані ці заходи можуть бути наступного характеру:

- збільшення випуску продукції;
- поліпшення якості продукції;
- продаж зайвого устаткування та іншого майна або здача його в оренду;
- зниження собівартості продукції за рахунок більш раціонального використання матеріальних ресурсів, виробничих потужностей і площ, робочої сили і робочого часу;
- диверсифікація виробництва;
- розширення ринку продажів і інше» [20, с. 680].

В умовах відносин ринкових підприємство має прагнути не лише до отримання прибутку максимального, але і до раціонального його використання. Такі цілі дозволять не тільки утримувати свої позиції на ринку, а і забезпечити розвиток сталий його виробництва за умов конкуренції.

На думку Стецюк С.С.: «ключовими завданнями управління прибутком підприємства є наступні: забезпечення максимізації величини прибутку, який генерується і який відповідає ресурсному потенціалу суб'єкта

господарювання та кон'юнктури ринку; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем отриманого прибутку та прийнятним рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку, забезпечення постійного збільшення ринкової вартості підприємства; підтримання конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі; забезпечення ліквідності підприємства та його платоспроможності; підтримка інвестиційної привабливості [63, с. 73].

Вкрай важливими, також виступають наступні заходи підвищення прибутку підприємства запропоновані Пилипчук О.В.: «1. Планування. Якщо план із прибутку складено на належному рівні, професійно грамотно, підприємство має змогу правильно визначити обсяг платежів до державного бюджету і суму прибутку, що залишається в його розпорядженні з метою створення фінансової бази для розвитку діяльності, необхідних витрат на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності, стимулювання персоналу і власників. 2. Якість продукції (товарів, робіт, послуг). Величина прибутку в основному залежить від попиту на високоякісну продукцію. 3. Резерви зростання. Постійний пошук невикористаних можливостей збільшення прибутку, що забезпечуватиме його зростання. 4. Ділова репутація. Одержувати додатковий прибуток і підвищити рентабельність підприємству дозволяє висока ділова репутація. Вчасні розрахунки з постачальниками, фінансовими організаціями, якість та швидкість наданих товарів і послуг з урахуванням потреб ринку, прийнятна ціна - основні її показники [50, с. 104].

Ефективність управління процесами отримання прибутку значною мірою залежить від якості аналізу, реальності виявлених резервів збільшення прибутку, економічної доцільності планів формування та використання прибутку на майбутнє. Метою управління економічним прибутком є розробка ефективної стратегії та політики формування прибутку підприємства, обґрунтування раціональних напрямів його використання та виявлення оптимального рівня прибутковості фінансових вкладень у довгостроковій перспективі. Слід зазначити, що все більше місця в

стратегічному управлінні займає внутрішнє планування компанії. З метою покращення дієвості управління прибутком підприємства на рисунку 3.2 запропонована структурно-логічна схема управління прибутком.

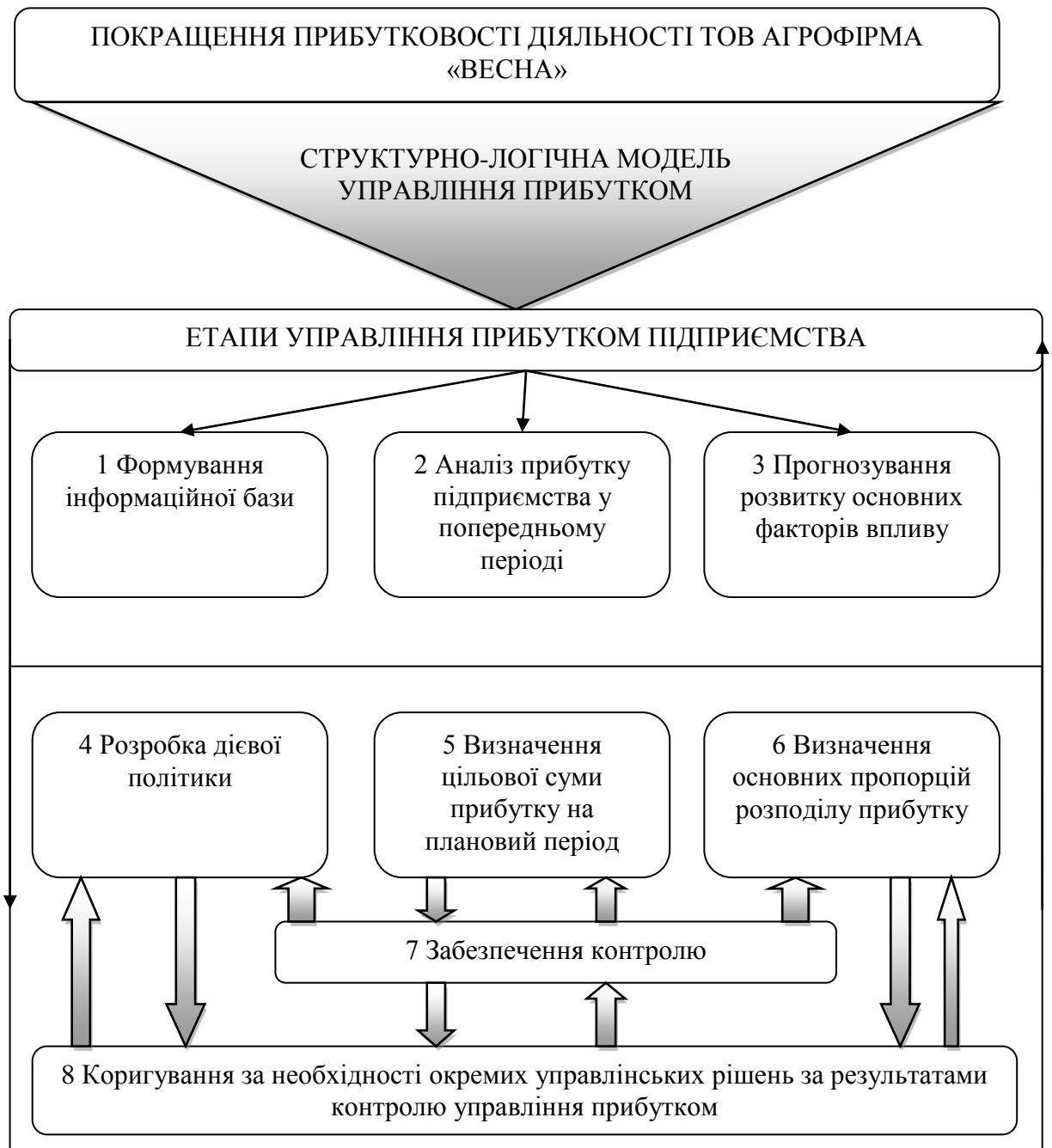

Рис. 3.2. Структурно-логічна схема управління прибутком ТОВ Агрофірма «Весна».

Приказюк О.В. вважає, що: «прибуток - це кінцевий результат роботи сільськогосподарського підприємства, який характеризує абсолютну ефективність його роботи. В ринковій економіці прибуток є найважливішим

фактором стимулювання виробничої та підприємницької діяльності. Саме цей показник створює фінансову основу для розширення діяльності, задоволення соціальних та матеріальних потреб робочої сили» [52, с. 100].

Податок на прибуток також стає джерелом основним бюджету доходів (державного, місцевого). за рахунок прибутку погасити зобов'язання боргові компанії перед банком і інвесторами. тому прибуток є узагальненим основним показником у системі оціночних ефективності показників виробничої, комерційної і діяльності фінансової підприємства. величина прибутку, який підприємство отримує завдяки обсягу продажів, якості і конкурентоспроможності на ринках внутрішньому і зовнішньому асортименті, рівнях витрат та інфляційним процесам, що супроводжують формування ринкових відносин.

Рябенко Г.М. стверджує: «прибуток виконує дві найважливіші функції: 1) характеризує кінцеві фінансові результати діяльності підприємства, розмір його грошових нагромаджень; 2) є головним джерелом фінансування витрат на виробничий і соціальний розвиток підприємства (податок на прибуток – найважливіший елемент доходів державного бюджету)» [56].

З метою безперервного забезпечення зростання прибутку, потрібно шукати можливості невикористані його збільшення, тобто зростання резерви. резерви – це запаси, ресурси, кошти, що зберігаються і при потребі можуть використовуватися для мети певної. вони виявляються на планування стадіях виробництва і продукції реалізації в ході резервів виявлення виділяють три етапи:

- аналітичний етап виявлення і кількісної резервів оцінки;
- організаційний – етап розробки комплексу, технічних ,організаційних, економічних і заходів соціальних, які повинні забезпечити використання резервів виявлених;
- етап функціональний реалізації заходів і їх виконання контролю.

На рисунку 3.3. представлено ключові джерела резервів підвищення прибутковості діяльності підприємства.

Рис. 3.3. Основні групи резервів збільшення прибутку підприємства в умовах нестабільного середовища.

Відповідно до досліджень проведених для підвищення рентабельності рівня на підприємстві доцільно впроваджувати дії в такій послідовності: організаційні (вдосконалення структури виробничої, вдосконалення

структури організаційної управління, виробництва диверсифікація, виробництва реструктуризація тощо). - технічний (оновлення бази технічної, виробництва переоснащення). - важелі економічні і стимули (вдосконалення системи тарифної, форм і систем праці оплати, прискорення коштів оборотних тощо). Якщо зміни почнуть вноситись в порядку неправильному, позитивні зміни в роботі будуть непомітними або відсутні.

Висновки до розділу 3.

1. Вплив окремих факторів на зміну показників результативності оцінюється аналізом факторним, реалізація якого передбачає такі етапи: встановлення аналізу мети, вибір показників факторних; визначення залежності виду; побудова факторної моделі; вибір методу факторного аналізу; формування висновків та рекомендацій.

2. За допомогою чинників двох: реалізації ціни і обсягу продукції реалізованої хоч ціни і знизилась від реалізації виручка збільшилась на 8458 тис. грн., а збільшення обсягу виробництва призвело до збільшення від реалізації виручки на 11795 тис. грн.

3. За рахунок збільшення виробництва обсягу продукції собівартість зросла на 29551 тис. грн., за рахунок зміни цін – на 3652 тис. грн. Зміна цін вплинула на прибуток чистий у складі двох показників: від реалізації виручки і собівартості. Причому вплив зміни цін на розмір прибутку чистого у складі виручки і собівартості має різнонаправлений характер: зростання від реалізації виручки сприяє зростанню прибутку чистого, а зростанню собівартості сприяє зменшенню прибутку.

4. Базою для аналізу прибутку балансового підприємств аграрних, як і будь-яких інших підприємств, служить сума прибутку балансового зафіксована у балансі доходів і видатків, тобто у звіті фінансовому підприємства. Аналіз показників отримання балансового прибутку необхідно аналізувати за його складовими: прибуток від реалізації

основних фондів, прибуток від інших продажів, прибуток (збитки) від позареалізаційної діяльності. Усі статті позареалізаційних доходів (витрат) повинні бути проаналізовані з точки зору виявлення причин їх виникнення та можливих заходів, які можуть бути вжиті для їх зменшення та усунення в майбутньому, що може значно підвищити прибутковість досліджуваного підприємства.

5. Мета екстраполяційного прогнозування - показати, яких результатів можна досягти в майбутньому, якщо ми перейдемо до нього з тією ж швидкістю або прискоренням, що і в минулому. Прогноз визначає очікувані варіанти економічного розвитку, виходячи з гіпотези, що основні фактори та тенденції минулого періоду залишаться на прогнозований період або що ви можете обґрунтувати та врахувати напрямок їх змін у майбутньому.

6. В результаті розрахунків проведених за допомогою екстраполяції методу, наголосимо на тому, що існує тенденція до зменшення величини прибутку чистого підприємства досліджуваного. При цьому зміна цього показника безпосередньо залежить від обсягу прибутку отриманого від діяльності операційної підприємства. за незмінних умов діяльності прибуток операційний підприємства надалі падатиме, що вже в 2020 році може призвести до збитковості ТОВ Агрофірма «Весна». Підтвердженням цьому є той факт, що згідно прогнозних даних у 2020 році збиток від діяльності операційної складатиме -1277 тис. грн., у 2021 році – 5129 тис. грн.. а у 2022 році досягне – 8910 тис. грн.. Відповідно, негативним є і результат фінансовий підприємства: за 2020 рік обсяг прогнозованого збитку складає 134 тис. грн., за 2021 рік – 5191 тис. грн., у 2022 році 1055 тис. грн..

7. Ключовими завданнями управління прибутком досліджуваного підприємства є наступні: забезпечення максимізації величини прибутку, який генерується і який відповідає ресурсному потенціалу суб'єкта господарювання та кон'юнктурі ринку; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку та прийнятним рівнем ризику;

забезпечення високої якості прибутку, забезпечення постійного збільшення ринкової вартості підприємства; підтримання конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі; забезпечення ліквідності підприємства та його платоспроможності; підтримка інвестиційної привабливості.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Підсумовуючи проведене дослідження стосовно удосконалення управління прибутком аграрного підприємства доцільно запропонувати наступні висновки:

1. Прибуток - основне джерело розвитку підприємства. Саме за рахунок прибутку підприємство має можливість вдосконалити свою матеріально-технічну базу, проводити успішну фінансову та інвестиційну діяльність. Зі зростанням прибутку компанії зростають податкові відрахування до бюджетів усіх рівнів, тобто з його допомогою зростає соціально-економічна ситуація не лише окремого підприємства, а й держави в цілому.

2. Прибутковість – це показник, який характеризує діяльності ефективність підприємства з точки зору його здатності отримувати прибуток та забезпечувати ефективне відтворення використаних ресурсів. Рентабельність підприємства характеризується двома показниками: прибуток та рентабельність. Прибуток виражає абсолютний ефект без урахування використаних ресурсів, а рентабельність є одним з основних показників витрат ефективності виробництва, що характеризує рівень рентабельності активів та рівень використання капіталу у процесі виробництва. Він безпосередньо пов'язаний з отриманням прибутку і показує ефективність діяльності підприємств різних форм власності та характеризує напруженість їх роботи.

3. Найважливішим фактором, що впливає на величину прибутку, є зміна виробництва та реалізації. Зниження виробництва в сучасних економічних умовах з урахуванням ряду протилежних факторів, таких як зростання цін, неминуче призводить до зменшення прибутку.

4. Аналізуючи товарну продукцію підприємства варто зазначити, що найбільшу питому вагу в структурі товарної продукції займає кукурудза на зерно – 12675,38 тис. грн. в середньому за п'ять років. На протязі трьох

років спостерігається динаміка росту вирощування продукції рослинництва з 76,4 % у 2015 році до 95,5 % у 2019 році, а в 2018 та 2019 роках даний показник в порівнянні з 2015 р. майже не змінився, а виробництво продукції тваринництва, навпаки, зменшилося з 10,9% до 5,62% за рахунок зменшення поголів'я худоби. Серед продукції рослинництва вирощування кукурудзи на зерно збільшилось на 48,11 %.

5. За період дослідження збільшувалась середньорічна вартість фондів основних з 5216,5 тис. грн. в 2015 році до 15033 тис. грн. в 2019 році. Дана динаміка переважно відбувалася за рахунок збільшення фондів основних, а саме придбання автомобілів, тракторів, комбайнів та іншої техніки. Вартість середньорічна фондів оборотних за період досліджуваній також мала динаміку позитивну. У 2019 році вартість середньорічна фондів оборотних ТОВ Агрофірма «Весна» складала 23892 тис. грн., що на 62,46 % більше ніж у 2015 році.

6. Окупності термін капіталу власного у 2019 році у порівнянні з 2015 роком збільшився на 1,46 %, це говорить про збільшення періоду, за який капітал власний буде компенсований прибутком чистим. Рентабельність активів за прибутком чистим досягла найбільше значення в 2015 році 39,43%. Рентабельність фондів виробничих мала від'ємну динаміку в 2019 році в порівнянні з 2015 роком цей показник зменшився на 22,58 %. Рентабельність капіталу власного значення максимального досягла у 2016 році 41,76% і була високою, але у 2019 році відбулося зменшення даного показника і він досягнув позначки 15,14%.

7. Вплив чинників окремих на зміну показників результативних оцінюють за допомогою аналізу факторного, реалізація якого передбачає виконання стадій таких: постановка аналізу мети, вибір показників факторних; визначення залежності типу; побудова моделі факторної; вибір методу аналізу факторного; висновків формування і рекомендацій.

8. За рахунок чинників двох: реалізації ціни і обсягу продукції реалізованої хоч ціни і знизилась виручка від реалізації збільшилась на 8458

тис. грн., а збільшення обсягу виробництва призвело до збільшення від реалізації виручки на 11795 тис. грн.

9. В результаті розрахунків проведених за допомогою екстраполяції методу, наголосимо на тому, що існує тенденція до зменшення величини прибутку чистого підприємства досліджуваного. При цьому зміна цього показника безпосередньо залежить від обсягу прибутку отриманого від діяльності операційної підприємства. за незмінних умов діяльності прибуток операційний підприємства надалі падатиме, що вже в 2020 році може призвести до збитковості ТОВ Агрофірма «Весна». Підтвердженням цьому є той факт, що згідно прогнозних даних у 2020 році збиток від діяльності операційної складатиме -1277 тис. грн., у 2021 році – 5129 тис. грн.. а у 2022 році досягне – 8910 тис. грн.. Відповідно, негативним є і результат фінансовий підприємства: за 2020 рік обсяг прогнозованого збитку складає 134 тис. грн., за 2021 рік – 5191 тис. грн., у 2022 році 1055 тис. грн..

Враховуючи вищенаведене з метою удосконалення управління прибутком аграрного підприємства пропонуємо наступне:

1. Здійснювати аналіз факторний впливу різних факторів на зміну прибутку величини, так за рахунок збільшення виробництва обсягу продукції собівартість збільшилася на 29551 тис. грн., за рахунок цін зміни – на 3652 тис. грн. Зміна цін вплинула на прибуток чистий у складі двох показників: від реалізації виручки і собівартості. Причому вплив зміни цін на розмір прибутку чистого в складі виручки та собівартості має характер різнонаправлений: зростання від реалізації виручки сприяє зростанню прибутку чистого, а зростанню собівартості сприяє прибутку зменшенню.

2. Для постійного забезпечення зростання прибутку необхідно шукати невикористані можливості його збільшення, тобто резерви зростання. резерви - це запаси, ресурси, кошти, які зберігаються і при необхідності можуть бути використані з певною метою. вони проявляються на етапах планування, виробництва та реалізації продукції. в процесі виявлення запасів виділяють три етапи: - аналітичний етап виявлення та кількісної оцінки

запасів; - організаційний - етап розробки комплексу технічних, організаційних, економічних та соціальних заходів, які повинні забезпечити використання виявлених резервів; - функціональний етап реалізації заходів та контроль за їх виконанням.

3. Для підвищення рівня рентабельності на підприємстві доцільно здійснювати діяльність у такій послідовності: організаційна (вдосконалення структури виробництва, вдосконалення організаційної структури управління, диверсифікація виробництва, реструктуризація виробництва тощо) - технічна (оновлення техніко-технологічної бази, переоснащення виробництва).) - економічні важелі та стимули (вдосконалення тарифної системи, форм і систем оплати праці, прискорення оборотних коштів тощо). Якщо ви почнете вносити зміни в неправильному порядку, позитивні зміни в ефективності будуть непомітними або відсутні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. James W. Taylor. Volatility forecasting with smooth transition exponential smoothing. // International Journal of Forecasting. – Vol. 20. - pp. 273-286. / Електронний ресурс. Режим доступу: www.elsevier.com/locate/ijforecast.
2. Амбарчян М. С. Прогнозування показників фінансової звітності банків на основі методів екстраполяції трендів / М. С. Амбарчян // Фінанси, облік і аудит. КНЕУ ім. Вадима Гетьмана. – 2016. – № 20. – С. 236-244
3. Амбросов В.Я. Поглиблення суспільного поділу праці та трансформація виробничих структур. Економіка АПК. 2017. № 5. С. 17-25.
4. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2015. 783 с.
5. Антонюк Р.Р. Прибутковість сільськогосподарських підприємств: природа категорії / Р.Р. Антонюк // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства – 2018. – № 126. – С. 50–55.
6. Аранчій В. А. Фінанси підприємств: Навч. посібник. — К.: ВД «Професіонал», 2004. - 265 с.
7. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчальний посібник / О. Я. Базилінська. – 2-ге вид.. – К.: ЦУЛ, 2011. – 328 с.
8. Бержанір І.А. Рентабельність як основний показник оцінки діяльності підприємства / І.А. Бержанір, Ю.В. Улянич, Н.І. Гвоздей // Вісник ХНДАУ. – 2015. – № 1. – С. 261–265.
9. Біла О. Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О.Г. Біла – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 383 с.
10. Білик М. Д. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування : монографія / М. Д. Білик, Т. О. Білик. – К. : ПанТот, 2012. – 280 с.
11. Білик М.Д., Павловська О.В, Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. - К. : КНЕУ, 2005. – 592 с.

12. Блонська В. І. Прибуток – особливості його формування та використання в ефективному управлінні підприємством / В. І. Блонська, І. В. Паньків // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. - Вип. 21.5. – С.179 – 185.
13. Блонська В.І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства / В.І. Блонська, О.І. Вужинська // Науковий вісник НЛТУ України. - 2018. - № 18.1. - С. 122-128.
14. Бовш Л.А. Методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни «Економіка підприємства» для студентів денної і заочної форми навчання спеціальності «Менеджмент організацій» / Л.А. Бовш. – Київ: МАУП, 2010. – 264 с.
15. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навчальний посібник / І.М. Бойчик. – К. : Атіка, 2004. – 480 с.
16. Буркова Л.А. Дослідження економічної сутності понять «прибуток» та «фінансовий результат» та їх вплив на оцінку економічних результатів діяльності. Агросвіт. 2014. № 19. С. 50-57.
17. Верхоглядова Н. І. Зміст та значення прибутку як головної рушійної сили ринкової економіки Електронний ресурс / Н. І. Верхоглядова, С. Б. Ільїна, В. П. Шило// Економічний простір. – 2012. – № 18. – С. 180-192.
18. Висока О. Є. Економічна сутність прибутку та концепції його формування / О. Є. Висока // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2014. – Вип. 17. – С. 293-299.
19. Войцеховська Ю. В. Методи прогнозування розвитку виробничого потенціалу підприємств [Електронний ресурс] / Ю. В. Войцеховська, В. В. Войцеховська, А. Л. Висоцький. – Режим доступу : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/14100/1/7_42-8_Vis_725_Ekonomika.pdf.
20. Волошина К.І. Удосконалення управління прибутком аграрного підприємства / Ю.В. Масюк, К.І. Волошина// Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «SCIENCE AND EDUCATION: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS» 04-06 лютого 2021 р. м. Кіото, Японія. – С. 679-683.

21. Гавалешко С. В. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення Електронний ресурс / С. В. Гавалешко // Економікс. – 2012. – № 10. – Режим доступу : www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/10_106158.doc.htm
22. Головка Т. В. Стратегічний аналіз: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Т. В. Головка, С. В. Сагова. – К.: КНЕУ, 2002. – 198 с.
23. Грещак М. Г. внутрішній економічний механізм підприємства: навч. посіб. / М.Г. Грещак, О.М. гребешкова. – К.: КНЕУ. – 2010. – 103 с.
24. Дзюбенко Л. М. організаційно-економічне забезпечення прибутковості підприємства / Л. М. Дзюбенко. – К., 2015. – 22 с.
25. Довбня С.Б. Методичні особливості показників рентабельності та розробка їх класифікації / С.Б. Довбня, О.Г. Пендик // Молодий вчений. – 2014. – № 5. – С. 94–97.
26. Економіка підприємства: Підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 528 с.
27. Економічна енциклопедія: у трьох томах, т. 2 / за ред. С.В. Мочерний та ін. – К.: вид.центр «академія», 2012. – 952 с.
28. Економічний аналіз господарської діяльності. / В.І. Іващенко, М.А. Болюх. - К.: ЗАТ «Нічлава», 2012. - 215 с.
29. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування : навч. посіб. / А. М. Єріна. – К. : КНЕУ, 2001. – 170 с.
30. Зінченко О.А. Визначення показників рентабельності на основі величини якості прибутку / О.А. Зінченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2013. – № 28. – С. 150–155.
31. Зянько В.В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум / В.В. Зянько, І.Ю. Єпіфанова. – Вінниця : ВНТУ, 2008. – 83 с.
32. Зятюк Н.В. Теоретико-методологічні аспекти стратегії забезпечення прибутковості підприємства / Н.В. Зятюк // Культура народів Причорномор'я. – 2016. – № 154. – С. 27–31
33. Іванюта С. М. Антикризове управління : навч. посібн.

Електронний ресурс / С. М. Іванюта. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/605994/>.

34. Кайтанський І. С. Аналіз шляхів і резервів підвищення прибутковості хлібопекарської галузі України / І. С. Кайтанський, В. А. Самофатова, В. В. Олійник // Економіка харчової промисловості. – 2015. – № 1. – С. 33-37.

35. Касьяненко В. О. Моделювання та прогнозування економічних процесів: навч. посібник / В. О. Касьяненко, Л. В. Старченко. – Суми: ВТД «Університетська книга», – 185 с.

36. Купалова, Г. І. Теорія економічного аналізу. / Г.І. Купалова. – К.: Знання, 2008. – 639с.

37. Кучер Л. Ю. Науково-теоретичні підходи до інтерпретації дефініції «прибутковість» / Л.Ю. Кучер Електронний ресурс. – Режим доступу : http://khntusg.com.ua/fles/sbornik/vestnik_99/06.pdf.

38. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств : навч. посібник / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2004. – 365 с.

39. Линник О. І. Облік прибутку та визначення резервів забезпечення прибутковості підприємства / О. І. Линник, О. С. Задорожна // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Харків : НТУ «ХПІ». – 2015. – № 26 (1135). – С. 147-153.

40. Макеєнко А. Г. Інноваційна діяльність як один із факторів впливу на прибуток суб'єктів господарювання в Україні / А. Г. Макеєнко // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 13. – С. 62-65.

41. Мегедин Н. Р. Засади організації соціально-економічного розвитку сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК. 2010. № 4. С. 104-108.

42. Мельник Л. Л. Економічна засади прибутковості сільського господарства: монографія. Дніпро: Свідлер А.Л., 2016. 346 с.

43. Мельник Л. Л. Теоретико-практичні засади дослідження

прибутковості сільськогосподарських підприємств. Економіка та держава. 2016. № 5. С. 32-37.

44. Мних, Є. В. Економічний аналіз: підручник / Є. В. Мних. – 2-е вид., перероб, і доп. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.

45. Морозов Ю. П. Шляхи підвищення результативності підприємств / Ю.П. Морозов // ЮНІТАДАНА. - 2009. - № 1. - С. 59-62.

46. Мочерний С. В. Політична економія : [навч. посібник] / С.В. Мочерний, Я.С. Мочерна. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 684 с.

47. Ногіна С. Шляхи вдосконалення формування та розподілу прибутку / С. Ногіна, М.Свиридова // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 8. – Ч. 2. – С. 283-285.

48. Огійчук М. Ф. Сутність прибутку та підходи до методики його визначення / М.Ф. Огійчук // Економіка АПК. – 2009. – № 6. – С. 31–45.

49. Осипова Т. В. Теоретичні аспекти трактування прибутковості в сучасних умовах господарювання / Т.В. Осипова // Управління розвитком. 2012. – № 1. – С. 82–84.

50. Пилипчук О. В. Прибуток як узагальнений показник господарсько-фінансової діяльності підприємства / О. В. Пилипчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. - № 2. – С. 103 – 107.

51. Покропивний С. Ф. економіка підприємства / С.Ф. Покропивний. – к.: КНЕУ, 2000. – 528 с.

52. Приказюк О. В. Класифікація прибутку в сільськогосподарських підприємствах. Економіка АПК. 2008. № 3. С. 99-102.

53. Продиус И. И. Экономика предприятия: краткий курс / И.И. Продиус, С.В. Филипова, В. И. Захарченко, А.С. Балан// - Харьков: Одиссей, 2004. – 192 с.

54. Прокопа І. В. Структура сучасного аграрного виробництва в Україні: соціоекономічний та організаційний аспекти. Агроінком. 2012. № 7-9. С. 24-31.

55. Романова, Т. В. Чинники, що впливають на збільшення прибутку

підприємств України в сучасних умовах / Т. В. Романова, Є. О. Даровський // Ефективна економіка. – 2015. – №

56. Рябенко Г. М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства / Г.М. Рябенко // всеукраїнський науково-виробничий журнал: інноваційна економіка. – 2012. – № 7. електронний ресурс. – режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/inek/2012_7/105.pdf.

57. Саблук П. Т. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період. Економіка АПК. 2008. № 4. С. 19-37.

58. Самойленко О. А. Методи оцінки фінансових ризиків Електронний ресурс / О. А. Самойленко. – Режим доступу : <http://www.confcontact.com/2008jule/samojlenko.htm>.

59. Серединська В. М. Економічний аналіз: навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович. – Тернопіль. : Видавництво Астон, 2010.

60. Сидяга Б. Механізми управління формуванням і використанням прибутку підприємствами / Б. сидяга // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 1(26). – 41 с.

61. Синицький. А. А. Аналіз методів планування операційного прибутку промислового підприємства / А. А. Синицький // Економічні науки. Хмельницький національний університет. – 2012. – №. 20. – С. 21-25

62. Сисоєва І. М. Моделі прогнозування прибутку підприємства в залежності від методів облікової політики / І. М. Сисоєва. – Режим доступу :<http://intkonf.org/sisoeva-im-modeli-prognozuvannya-pributku-pidpriemstva-vzalezhnosti-vid-metodiv-oblikovoyi-politiki>.

63. Стецюк С. С. Фактори впливу на прибуток м'ясопереробних підприємств Черкаської області / С. С. Стецюк // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2013. – Вип. 1. – С. 72-81.

64. Супрун С. Д. Теоретичні аспекти визначення рентабельності / «Главбух». - 2010. - №1-2. - С. 156.

65. Сухарев П. Н. Стратегічний аналіз: навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Донецький Національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського – Донецьк: Вид-во Вебер (Донецька філія), 2008. – 244 с.
66. Ткаченко Т. П. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості підприємства / Т. П. Ткаченко // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». - 2014. - № 11. - С. 192-197.
67. Хмелевський О. В. Оцінка якості прибутковості в інноваційно-інвестиційному розвитку підприємств машинобудування / О.В. Хмелевський // Економіст. – 2008. – № 3. – С. 50–53.
68. Хорунжий М. Й. Проблеми ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. Економіка АПК. 2011. № 1. С. 57-61.
69. Чухно, А. Сучасна фінансово-економічна криза: природа, шляхи і методи її подолання. Економіка України. - К. : «Преса України». № 1 – 2010. – С. 4–13.
70. Шафорост Я. П. Сутність прибутку як економічної категорії: історичний аспект / Я. П. Шафорост // Наукові праці НДФІ. – 2011. – Вип. 1. – С. 155-163.
71. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2007. 584 с.
72. Шендерівська Л. П. Фактори впливу на прибуток поліграфічного підприємства / Л. П. Шендерівська // Економічний аналіз. – 2014. – Т. 16 (2). – С. 203-209.
73. Ширягіна О.Є. Автоматизація моделей прогнозування прибутку / О. Є. Ширягіна // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11 (101). – С. 251 –263.
74. Шуліков А. Е. Статистичне дослідження часових рядів цін на B2B-ринку /А. Е. Шуліков, М. А. Голованова // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. –

Харків : НАУ ХАІ, 2011. – № 2(14). – С.125 – 135.

75. Щука В. Г. Обґрунтування вибору факторів, які чинять вплив на чистий прибуток енергопостачального підприємства ПАТ «Хмельницькобленерго» для його моделювання / В. Г. Щука, Я. І. Щипанова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2015. – № 1. – С. 105-108.

76. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств : / Н.Б. Ярошевич. – К., 2012. – 341 с.

ДОДАТКИ

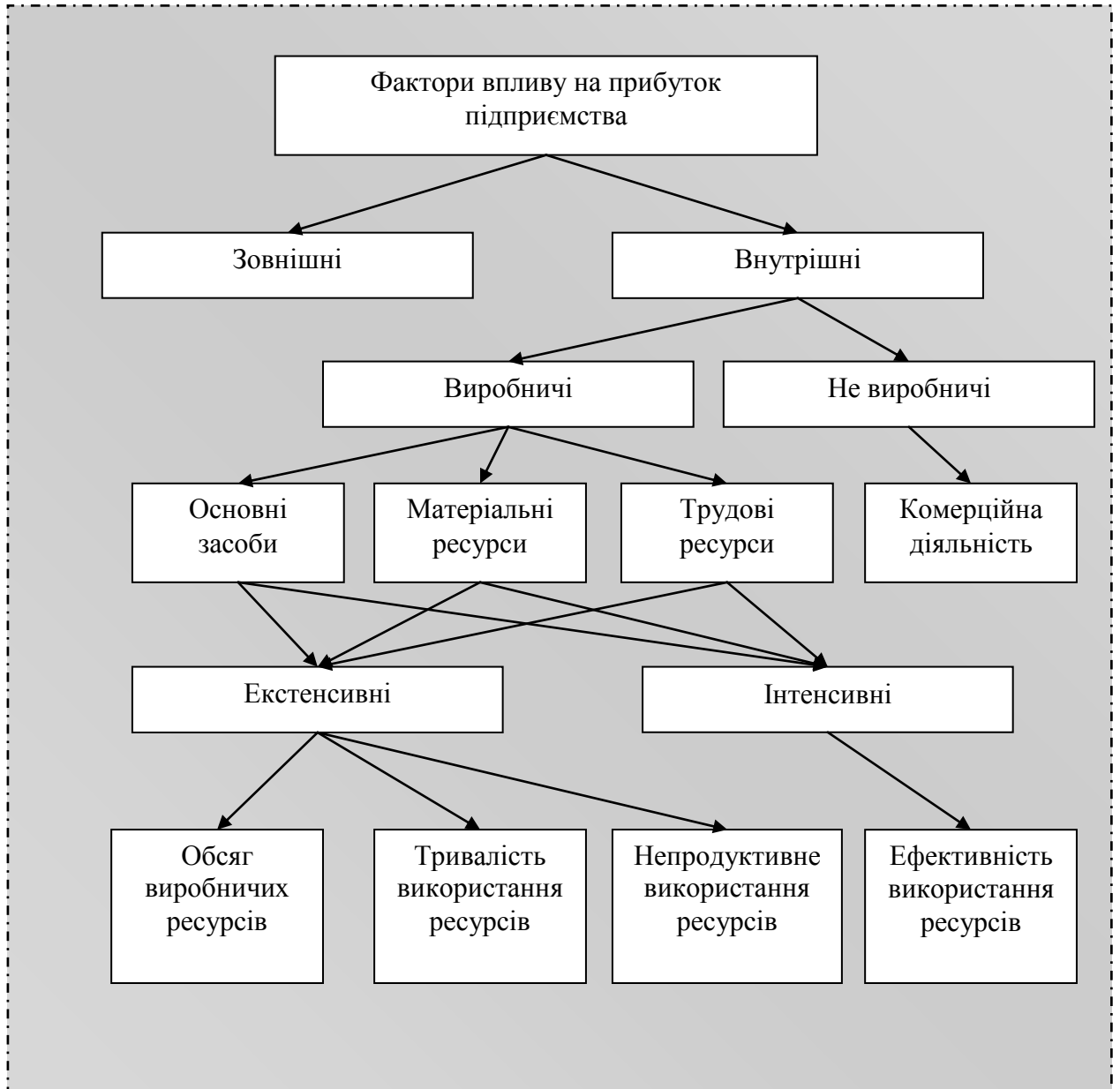
ДОДАТОК А

Динаміка показників ділової активності ТОВ Агрофірма «Весна»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відхилення 2019 р. до 2015 р. (+;-)
Оборотність активів (обороті), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	0,81	0,94	0,81	0,73	0,83	0,02
Фондовіддача	3,46	3,03	2,14	1,77	2,33	-1,13
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	1,12	1,39	1,33	1,26	1,31	0,18
Період одного обороту обігових коштів	320	258	271	285	275	-45,07
Коефіцієнт оборотності запасів (обороті)	1,15	1,79	2,67	2,49	2,55	1,41
Період одного обороту запасів (днів)	314	201	135	145	141	-173,09
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороті)	2,53	3,38	2,74	2,95	2,98	0,45
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	142	107	131	122	121	-21,61
Коефіцієнт оборотності готової продукції (оборотів)	3,14	4,10	4,48	2,96	3,75	0,61
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	0,03	0,01	0,02	0,09	0,01	-0,03
Період операційного циклу (днів)	317	204	138	148	144	-172,64
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,08	1,00	0,88	0,84	0,91	-0,17

ДОДАТОК Б

Класифікація факторів, що впливають на величину прибутку підприємства

ДОДАТОК В

Основні методи прогнозування прибутку підприємства

НАЗВА МЕТОДУ	ЗМІСТ	ПЕРЕВАГИ	НЕДОЛІКИ
Метод екстраполяції	Поширення висновків, отриманих зі спостережень за однією частиною явища, на іншу його частину.	Є порівняно простим у застосуванні та дає змогу спрогнозувати обсяг маржинального, валового, чистого та операційного прибутків.	Не враховує зміну факторів, що впливають на прибуток; здійснюється на короткостроковий період.
Метод прямого рахунку	Планований прибуток на продукцію, що підлягає реалізації в майбутньому періоді, визначається як різниця між планованим виторгом від реалізації продукції в діючих цінах і повною собівартістю продукції, реалізованої в майбутньому періоді.	Є досить надійним методом планування формування операційного прибутку.	Може бути використаний, якщо на початковій стадії вже сформовані плани операційного доходу; ефективний при випуску невеликого асортименту продукції.
Нормативний метод	Прогнозування суми операційного прибутку відбувається на основі відповідної нормативної бази.	Є надійним та ефективним способом прогнозування операційного прибутку для новостворених підприємств.	Не пов'язаний з іншими показниками операційної діяльності, тому не може бути використаний у різноманітних розрахунках суми прибутку.
Метод «CVP»	Визначається точка беззбитковості реалізації продукції в плановому періоді, планова сума валового операційного прибутку, планова сума маржинального операційного прибутку та планова сума чистого операційного прибутку. На основі отриманих планових значень будується графічне зображення методу «CVP»	Можуть бути розглянуті всі прогнозні варіанти операційної діяльності підприємства – від вкрай песимістичних до вкрай оптимістичних	Ефективний при випуску невеликого асортименту продукції.

Продовження Додатку В

<p>Метод цільового формування прибутку</p>	<p>На основі цільової суми чистого операційного прибутку визначаються цільові суми валового та маржинального операційного прибутку.</p>	<p>Дозволяє забезпечити тісний взаємозв'язок планових показників зі стратегічними цілями управління прибутком в плановому періоді.</p>	<p>Може бути використаний, якщо на початковій стадії вже сформовані планові показники прибутку.</p>
<p>Метод факторного моделювання прибутку</p>	<p>На основі факторів, що мають найбільший вплив на суму чистого операційного прибутку будується багатофакторна модель регресії та прогнозується зміна факторів, включених у модель регресії, у плановому періоді. Шляхом підстановки прогнозованих значень факторів у модель регресії одержують прогнозований показник чистого операційного прибутку.</p>	<p>Дозволяє здійснювати різноманітні планові розрахунки суми операційного прибутку шляхом послідовної зміни заданих значень окремих факторів.</p>	<p>Є найбільш складним, тому що вимагає здійснення великих аналітичних і прогнозних розрахунків.</p>